

Antras

AUSZRA.

metas.

Laikraštis, išleidžiamas Lietuvos milėtoju.

„Auszra“ išsaina Tilžėje 20. kožno mėnesio pavizdije knjgutės 32 pusiu. — Prekia: ant metu 4 rubl. = 4 mark. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, rėdistėje „Auszros“ priimami, kasztūja už kožną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap., laikitojams „Auszros“ pusę tiek. Vokiētijoje galima „Auszra“ prie kožnos ciecoriszkos karaliszkos pasztos parsikviesdinti.

Debesiu iszsklaidimas.

Kad mės sziądien paveizdime į savo apielinę, tai iszvistame visaip givenanczius žmones: vieni turi placzius žamgabalius, kiti ira pasiturę ukininkai, kiti amatninkai, o kiti „palaidiejie žmonės“, vienas ar kitas turi savo dirbtuvę, ant galo visi kiti asti darbininkais. Kas nepritars tam, jūg vieni ira pavargę, o kiti sumitę ir pasiturę giventojai? Kūmet turtingas žmogus pasęsta, jis minta tūmi, ką pats „užgiveno“, arba vaikai jį maitina, toliaus varidami tėvo amatą, o tą darbininką, kad jo kunas nusidėvi ir pajėgos susilpsta, peni ir dengia ar artimas savo paszalpą, ar jis turi pakiemiais vaikszeziodamas susirankioti dūnatę. Taip tai matidami asant sziądien, ir numanidami, jūg „pikti“ darbai, k. a. vagistė, žmogžudistė, kekszistė ir tt., daromi tankiausiai per vargu sloginimą ir priespudį, turime pasirupinti suprasti, isz ko digo toks pobudis givenimo, ar givenimas toks visada buvo, ir kaip galētumėme pasigelbėti. Tame dalike mums suteiks žiburį szvaistus žvilgis į lietuviu praaitę.

Kada lietuviai atėjo nū baltkalninio pusiausialio į savo sziądienikszezią buveinę, jie apsigiveno paupiuse, paažeriuose, spindise miszku, alksztėse, ant kalvu — *giminėmis*. Kiekviena giminė turėjo savo virszii-

ninką, teisdarį ir kuningą — senutį.*) Giminėje visi ėjo į darbą: seni ir jauni, silpni ir sveiki atlikdavo kiekvienas sau paskirtą darbą. Pelną darbininkas neszė į savo giminę, kurioje visi sąnariai ką turėdavo pasidalindavo. Taip tai tūmet vaikai ir seniai, stipriejie ir silpniejie žmonės, jei buvo turtingi, tai visi, o kad aptusztėje, tai vėl visi stengėsi visus išlaikiti.

Gailu, kad tai, kas jau siki praėjo nebeatitaisoma! Su laiku, digsta ir auga nauji reikalai, nauji papročiai, nauji sudavadijimai ukiniai. Bet tame augime nėra pertrukimo. Tai, kas kitą gadinę buvo, laikui bėgant ėmė mainitiesi, keistiesi, ir toki atmaina neįviko staigu. Taip tai ir ans budas turtus valditi aulinkui truputį atsimainė. Priežastis atmainos buvo tai pavirszutinės (k. a. karės su antaiviais), tai vidurinės (atsikietojimas papročiu).

Lietuviai senovėje buvo visi karaviais. Atkeliaavę

*) Kvedaras Lepneris, kningutėje apie 1690 m. raszitoje: „Der Preusche Littauer“, taip sako: „Lietuviai guviai moka aprupinti savo dukteris, nės tėvas matidamas, kad jam truksta darbininko laukus dirbant ir ainant baudžiava, arba kad jo dukters nėks nepersza, siunczia pirszļį į kokius norint namus, ir persza žentą; gavęs nepritarianį atsaką, ar tai nėko nesirupina ar tai labai įpiksta ir siunczia toliaus. Kartais tėvas paima žentą ir ant antros dukters ir taip pasitiekia ramias dienas, nės žentas turi dirbti kaip tarnas, ir už tai negauna kito užmokesnio kaip tiktai drabužius ir dirvos galą pasisėti avizas ir linus. Tankiai tėvai palieka vaikus prie savęs ir jiems dūda paczias, tadą tai kribžda vaiku vaikai jo namūse. Marti turi dirbti kaip merga ir už tai gauna dirvelę pasisėti linus ir tūmi prisiverpia sau, virui ir vaikams verpalu. Kūmi lietuviai turi daugiaus darbininku namūse, tūmi jiems geriaus sekasi. Bet reiki pasistebėti į sutikimą tu žmonių. Tarp vokiecziu taip negali buti; tėvas retai tesugivena su sunumi vienūse namūse, nės jeigu sunus ir daro taip, kaip kad tėvas nori, bet nėkaip ne marti. O taip tai nėra, kadą lietuvis parsiveda marczia į namus; ju tarpo židžia sądora ir paklusnumas. Savo sukrautais darbais jie visi maitinasi, vaikai, labiausiai-gi dukters, ira aprupinamos, ir neturi pasenti.“ Kad taip dar XVII am. buvo, tai taipat ir XIX am. „atsitinka, kad kieme sėdi keletas apšivedusių sunu ir dukteru su savo virais ir pacziomis ir vaikais, kurie visi kruvoje ukę rėdo, arba pas tėvus tarnauja kaip bernai ir mergos.“ (Littauen und die Littauer — von Otto Glagau, Tilsit 1869, p. 120.)

į Pabaltmarį jaugi jie nū pradžios giveno tikiai ir ramiai, apdangstiti pelkiu, upiu, miszku ir ažeru. Bet diki nesėdėjo: givendami pamiszkęse ar miszkušė, aidavo medžioti vilkus ir meszkas, ir karėje su tokiais givūliais augindavo savo spēką ir pajėgą, gaudavo drąsos ir nebebijodavo ojumu. Neilgtrukus ju krasztą ėmė lankiti skandėnai, plėszikai ir vagis; iszlipę isz laivu, jie isigriaudavo gilin į krasztą, apspisdavo nejučiomis lietuvius, suardidavo ir sudegindavo ju namus, turtus-gi, jūs paczius ir givūlius (arklius ir bandą) gabendavo į savo krasztą. Kad lietuviai paliko atsargesni, anie palaidunai atėję ėmė statiti pilutes, k. a. Plotėliai, ir isz ten aidavo aplinkui varginti žmones, ir pasiplėszti ju lobį. — Bet radosi ir kiti prieszginiai. Įkandinai lietuviams buvo atsibastę slovėnai ir apsigivenę ant platumu, kur kitą gadinę giventa pacziu lietuviu. Įniko tie slovėnai gulti ant lietuviu tautos: nū latviu ilgus metus jie ėmė pagalves, taipogi pasitiekę vieną ar kitą skritį lietuviu nuskriaudė. Rusai veikė jūdvižius ir baltvižius, o lenkai parusnėnus ir jatvius. Nemitę lietuviai pasiskirstė vadovus, sėdo ant savo bingiu žirgužėliu, suputė trimietas ir apniko savo antpūlikus, atsिमokėdami jiems ligiu skriausniu. Lenkai pamatę, jūg nū lietuviu kaip nū suarzdintu szirsziu vargu nusikratiti, ir neįstengdami atkarti ju gūlį, pasikvietė į talką zokonininkus, davė jiems dovanai Kulmiją liepdami už tai lietuvėlius pjauti . . . Isz pradžios tie zokonininkai buvo silpni, ir lietuviai kū tiktai neiszardė ju lizdo; už tai zokonininkai subruzdzo telkti į karę buk priesz netikėlius — lietuvius kuningus ir ponus, žmones ir kuningaikszczius. Bet ne netikistė lietuviu jiems rupėjo: jie norėjo pralobti, pelniti kariszką garbę, pelniti atskirumą ir savvalę. Lenkams tūmet givenant savitarpiniame gincze, zokonininkai pražibo, kadagi talkininkai pludo jiems isz visu pusiu. Priesz sutelktas gaujas križaiviu parusnėnieszkiai ir pamariszkiai lietuviai stengėsi skricziomis ir giminėmis, už tai jūs križaiviai ir zokonininkai, norint kirtosi ilgus ilgus metus prieszais, pergalėjo pavienam karaujant.

Neszatlus tai daigtas, kad isz visu pusiu apsēsti lietuviai turējo atkeisti savo pirmiksztį gyvenimą. Kad apsiginti nū vienapradiniu antpūliku, jie turējo īsitaistiti sargibas, czia-gi visadā laikiti karaivius, jūs dengti ir penēti. Sziur-tur jau ēmē roditiesi ir pilutēs arba gintuvēs. Palengva radosi isz perdetiniu kareiviams — *vadovai* karēje, kuriūs paskiaus vadinta *kuningaikszcziiais*. Tokiu budu Lietuvoje radosi daug daug atskiriu kuningaiksztēliu. Taip atsitikus kuningaikszcziiai nebe vien ēmē ī ragā praszalaiczius, susibarę vedē ī kovā brolius priesz brolius — kilo naminēs karēs. Kaip karaujant su praszalaicziais īsisteigē karaivistē, taip naminiu kariu metā iszaugo Didžkuningaiksztistē. Nū pradžios kiekvienā karaivī, iszleistā isz giminēs, dengdavo, penēdavo ir apginklūdavo — *giminē*. Sutankējus karēms, atsiradus kuningaikszcziams, karumenē īgijo pagarbē ir svarbumā, īgavo galingumā karumenēs vadovai. Kuningaiksztis dabar rupinosi apie patogų iszlaikimā savo draugu karēje, ir už tai giminē ēmē mokēti ī jo izdā tam tikrus mokeszius. Aiszku, kad dabar giminē nebegalējo pasilaikiti visus savo turtus dēl savēs, kadagi pripažindama reikalingumā ir spēkingumā karumenēs ēmē mokēti paskirtā daļi savo užpelno dēl jos iszlaikimo.

Maž-daug tokiu pat tarpu ēmē īsitaisinēti ir kuningistē. Senovēje kuningu buvo vadovas giminēs — senutis. Tas senutis pasakodavo vaikams ir vaiku vaikams buitīs praaitēs, laimes ir nelaimes tēvu, apsakinēdavo seneliu tikējimā ir maldimā dievaicziu, ir pats savo darbais jūs ragindavo taip vis dariti, kaip kad ju tēvu tēvai. Toki patrijarkiszka giminē palengva ēmē irti; pirmūju smugiu buvo iszsprudimas karaiviu isz priežvalgos senuczio. Aulinkui-gi radosi įvairi menciai kuningu ir kuningiu. Ziniai, burtinikai, žigunai, vaidilucziai, vaidilutēs, krivai — juk tai pilna virtinē vardu. Visus tūs kuningus valdē krivas krivaicziu. Kaip pirma senutis, taip dabar kuningai, atlikę maldas ir aukas, žmonēms, susirinkusiems apie szv. ugnį ar pas ažūlą ar ties szv. kalnu, apsakinė-

davo isztvermę, pakantrą, garbingumą ir gerumą tėvu, o maloningumą dievu, kurie karžigius apdovanoja laimę danguje, o pasileidėlius kaltina pragare. Kuningai buvo lietuviu dideliai milimi, ju žodis taritum jiems liginosi žodžiui dievo. Už tai giminės, žmonės nesisziauszę dūdami aukas dievams priekirti dalį ir kuningams. Bet kuningams dovanu neganėdavo; jie gąsdindami žmones iszgaudavo nū ju pelną. Per kuningu priežastį radosi pasakos apie būdukus, aitvarus, barstukus, piktukus ir k. — Taip tai susitaisimas kuningistės ligiai kaip ir karaivistė ardė galingumą giminės valdimiero, mažino giminiszką sąvaržą; juk kuningams apvisūtėjus, ir dievai pavirto į tautinius isz giminiszku.

Buvo dar ir kitas padaras, kurs ardė giminę. Žamė, kurią giminė valdė, ir turtas, kurį turėjo, senovėje priderėdavo visai giminei arba jos vietininkui senucziui. Palengva vienok ėmė toks rėdas nikti. Ugterėję vaikai, negaudami gana maisto tėvu namūse, isimanė aiti giliaus į miszką giventi, nukirtę sudegindavo miszką, iszplėszdavo lauką, iszarę žamę pasistatidavo namus ir įtaisidavo naują giminę. Šuprantamas tai daigtas, kad tie vaikinai imdavo įtaisus dėl iszgivenimo plėszinio nū savo tėvu; už tai aizsku, kad bedirbdami pas savo tėvus, jie turėjo nū ju imti algą ar tai givūliu, ar ginklu, ar naminiais baldais ir įtaisais. Tėvas senovėje turėjo didelią galibę: gimusį vaiką jis, kad norėjo, skirė ant auginimo, o kad ne, tai ar dievams aukaudavo, ar laumėms atidūdavo; augusius vaikus, neklausanczius tėvu, tėvas skaudžiai korodavo. Urszumas tėvo nebuvo susiaurintas istatais; istatu visur buvo paprotis. To istato turėjo klausiti ir paczios (lietuviai galėjo pacziu turėti be skaitliaus, tiek kiek kas istengė nusipirkti — Długoszas lib. II, p. 120—121), kurios graicziaus buvo tarnaitėmis, darbininkėmis ir vergėmis*) viro,

*) „Padėjimas paczios pas parusnėnus jau dėl vien daugpatistės isz tikro nebuvo pavidėtinas. Tulos liet. dainos ir vēlesnioje gadinėje parodo pasibaisėjimą mergaiczių, kad jos pamisliaja apie moteristę. Pagal sądorą nū 7 d. vasario 1249 m.

ne kad jo draugėmis ir jam ligiomis. Bet kada vaikai ėmė skirtiesi nū giminės ir dangintiesi ant gyvenimo į girę, ten jie savotiškai givendami jau naują giminę taisidavo, kuri su senąją galėjo turėti vienus dievus ir vienus pagarbintinus prasziurus. Tokiu budu vaikai, kurie pirma klausidavo pamojimu tėvo, dabar įsigavo patis galibę ligiā galibei tėvo. Ar ne-regimas czia grimzdimas giminės į irių?

Ne gana to viso. Senovėje lietuvis jaunikaitis, geisdamas vesti pacziā, turėdavo ją ginklu parsiveždinti. Susitaręs su savo giminaicziais, jis aidavo į kaimą, kur givena jo nustebėta jauna merga, neju-cziomis užklupdavo namus, pagreibdavo marcziā ir ją neszinas ar vedinas sprukdavo namon. Isz namu siųsdavo jaunosios tėvams dovanas už tai, kad isz ju namu pagreibė darbininkę. Tėvams dovanas priimant, prasidėdavo sątūkos įmoniai, kuriu palaikai ir szia-dien daugiur ira iszlikę („Svodbinė rėda“, A. Jus-keviczios. Kazanius 1880). Vėlesnioj' gadinėje marti gaudavo kraitį*), kurį mergaudama pati susikraudavo. O kraitis tankiai budavo nemažas; audiniai, verpalai, drabužiai, jų ju daugiau budavo, jų didesniā garbę daridavo marcziai. Isz to matiti, jųg jau giminėje, kūmet turtaī buvo kruvoje vartojami, imta atskirinėti szī-ar-tą vaikams, darbininkams; tą tai skirtą turtaī vaikai, pasitraukdami nū tėvu, imdavo su savimi.

Taigi regėjome, jųg karės, o su jomis prisikieto-jimas naminiu ir dieviszku paprocziu, atmainė ir nū-

buvo daugpatistė. Paczias nupirktašias tėvai galėjo pavaldidinti vaikams, o juk nesibaidita ir ūszvėnė vesti. Moteris dirbo darbus tarnaitės. Skurdžiausias szeszėlis, kurs pagonistėje krito ant naminio gyvenimo, tai buvo tankus vaiku nužudimas.“ Urpreussen, v. Adolf Rogge, Altpreuss. Monatsschrift. XIV. B., p. 296.

*) „Įvairios dainos garbina bernitį, kurs isz meilės turi ilgus metus tarnauti marcziios tėvams; nės norint paprotis, isz-pirkti marcziā piningais. paaina nū senu parusnėnu, visgi jo galu galas ira — patirti, koks bus žentas; ir dėl to tai, norint dabar jau itin retai, marti sunaus imama į tėvu namus ant tarnistės. Vienok bernitis tarnauja netiek milėdamas paskirtą mergā, kiek pasitikėdamas su jajā gausęs kraitį arba tėvu turtaī pavaldisęs.“ Glagau, p. 122.

monę apie turtą. Seniausiai turtą vartojo ir turėjo giminė. Palengva gyvenimui plaukiant giminaicziai ėmę gauti kraiczius kaip užmokestį ar dovanas už tarnavimą giminei. O jau isz to taip sakant peralo per ilgus metus giminės reikalai atėjo ant tokio suskidimo, jūg pasiskirstimas turtu beliko tarp paczia ir viru ir tebeaugancziais vaikais. Užaugusieji vaikai gavę savo dalį, turi aiti į svieta ir pelnitiesi dūną, aptaisą ir gyvenimą.

Tokioms tai atmainoms giminėje ir tautoje atsirandant, XIII amžiuje pasigavo Didis kuningaiksztis, kurs menkūsius, palaikiūsius kuningaiksztelius nuveikęs padarė savo tarnais. Didis kuningaiksztis jėszkėjo pagarbės karėse, kad savo pavaldimą padariti teisingu akise žmoniu. Tame daigte jam padėjo gulimas svetimtaucziu ant lietuviu. Taip tai lietuviai, valdomi D. kuningaikszticio atrēmė križavivius, o pasineszę ant slovėnu apėjo placzius krasztus, suglaudė po savo valdžia svetimus žmones svetimu paprocziu ir nūmoniu. Kad suvalditi užkariautus žmones, kuningaikszticiai siūsdavo į ju krasztą valdimierus, kurie ten nukilę įtaisidavo žemesnius rėdininkus. Taip tai įviso biurokratija užaitūse krasztūse. Žemesniejie ponai spaudė ir virkdė žmones, jūsgi paczius — augsztesniejie ponai; ir taip pradedant nū žemiausiojo lig augszcziausiojo — visi vienas kitą skverbė, spaudė, kiszių ėmė; suprantamas tiktai daigtas, jūg pamatu plėszimui buvo žmonės. Pamažu toks tai rėdas atsikraustė ir į Lietuvą. Lietuviai, pirma viso ko milintiejie laisvę, dabar ėmė neszti jungą, vergistę, prispudį ir varžą. Karaiviai tiktai ir ju perdėtiniai, rėdininkai (bajorai), mažiaus jautė taip skaudų jungą, kadaği už savo karaiviszkus darbus gaudavo rėdus, tėviszkes su žmonėmis į amžiną valdimą. Bet ir ant ju gana kabėjo ranka pono: juk be žinios kuningaikszticio jie negalėjo nei savo dukterį isztekėdinti, nei vaikams ar gentims pavaldidinti savo turtus. Už tai ne divai, kad Lietuvos ponai taip panudo prisi-glausti prie Lenkijos. Kad 1386 m. Jiegaila (Jogėlis) užkuriais nuėjo ant lenkikės Jadvigos ir paliko lenku

karaliumi, jis pažadėjo Lietuvą prispręsti prie Lenkijos, ir norėdamas atitesėti savo pažada, 1413 m. paleidė į svieta „Vienavimą Orodlio meste“, kuriūmi a) Lietuva ir Lenkija amžinai suriszama, b) bajorai-katalikai gauna ženklus lenkiskos szlektos ir įgija tūs paczius privalumus ir liūsibes, c) įgauna tiesą pavalditi ir aprupinti savo turta, o d) laisvę isztekėdinti savo dukters be žinios kuningaikszcio, e) pažadami privalumai kuningijai ir lietuviszkoji kataliku bažniczia gauna liūsibes lenkiszkuju bažnicziu, g) nauji bajorai privercziami klausiti lenku karaliaus ir Lietuvos kuningaikszcio, statiti pilis, dirbti kelius ir tiltus, i) įtaisomi karvadai Trakūse, Vilniuje, ir storstos, k) įsteigiami abiem tautom suėjimai Liubline ar Parczave, l) pažadamas abipusis sutarimas: lenkai karaliū, o lietuviai Didį kuningaiksztį nenusiskirs be savitarpinio susznekėjimo. — Tokie pažadai bajorams lietuviu smarkiai pamėgo, už tai jie ir pasmilo kaip musės lipti ant medaus. Kuningaiksztis-gi ir jo artimiejie didžiunai, kurie tokiu budu matė prazusiant savo didibę ir įtekme žmonėse, ilgai tam susivienavimui prieszginiavo, lig įvairus atsitikimai iszrodė silpnumą musu Didžio kuningaikszcio. Laikas tekėjo. Kad didesnį burį draugu Lietuvoje pasidariti, Jiegailiunas Zigmantas Augustas daugiur pakėlė žmones į bajoristę, suligino jūs su kitais bajorais tiesose, ir pažadėjo visus kviesti į suėjimą, kada jie galutinai prisiglaus prie Lenkijos. Tokiu budu apstas painiu sumožo; juk ir pats urėdas Didžio kuningaikszcio buvo rankose lenku karaliaus. Jiegailiunai valdė tą urėdą lig 1572 m. Taigi ir nedival, kad 1569 m. padarita tikroji Unija (lida, vienibė). Sutarta, kad nū 1569 m. a) Lenkija ir Lietuva padaro vieną politikiszką kuną, b) suvienūtuse krasztūse valdo vienas karalius, nuskirtas visūtiname suėjime ir abiem pusēm sutariant, o vainikūtas Krokuvoje, c) urėdas įpatingo D. kuningaikszcio nū to laiko panaikinamas, d) suėjimai abiem pusēm vieni. e) sądora ir derinimai daromi sutariant abiem pusēm, g) piningai bus vienopi, i) akczizės ir muitas pagaiszinami, k) lenkai Lietuvoje,

o lietuviai Lenkijoje gali liūtai apsigiventi, 1) Valinija, Kijava, Pagirinis Trakas grįžta prie Lenkijos, pri- valumai tūse krasztūse suliginti su lenkiskais, liū- sibė visiems tikėjimams pažadama. — Taip tai musu ponai-bajorai, pageidaudami sau pelno ir liūsiybės, susiglostė su lenkais ir pažadėjo jiems amžinai (!) tarnausę. Ir isz tiesu, daugis ju patūlaik ant lenku aukuro tebesmilko kvėpalus, veisdami ju kulturą mu- samjame kraszte, o bijodami ar gėdidamiesi sutverti savopą lietuviszką dabą, kuri viena tegali lietuvius amžinai iszlaikiti. (Toliaus bus.)

Apie Dijonizą Poszką.

(Pabaiga.)

Kadaigi dainos Poszkos, patalpintos „Kalendoriuje“ Ivinsko ant 1863 m. ira netiktai dailios, bet ir pa- aiszkina tulus atsitikimus jo amžiaus, tai jas czia pamename.

Gromata Tadauszui Czackiui.

Tupėdams trobos kerczioj' ir lūszas ir senas
Girdėjau apie tavę, jūg tarpo visu vienas
Lietuvoj' atsiradai su taip szirdžia gera,
Kokio seniai nebuvo ir darbarcziu nėra.
Skaitidams tadą tavo kningas iszmingingas,
Szirdingai asz dusavau, dieve stebuklingas!
„Dar ira toks, kurs nutrin' nū vargszu aszarą,
Kurs kaipo teisiai raszo, taipo teisiai daro,
Kurs dėl paveikslo žmonėms gimė ir givena,
Kurs sau nedaug palikdams pavargėlius peni,
Kursai budams mokintu (dar nemacziau tokio):
Kad vargszams dūnos davė ir anūs pats mokė.“
Paskui sakiau: „neveltū jis ir' konsilijoriu,
Neveltū ant daug szaliu ir' vizitatoriu,
Neveltū draugininku mokslo ir' vadintas,
Neveltū ženklais lenku ira apkabintas,
Nės turėdamas szirdį ir tikrą iszmintį.
Toks gal kitam roditi ir mokslą pažinti.
Dievas kadą karaliams tokią szirdį dūtu,
Tai ir ubagu ir durniu pasaulij' nebutu.“

Už tokią tad meilę tėviszkės ir žmoniu,
Norėjau užmokėti tavi szirdies doniu
Ir dėl to seniai geidžiau tav rasztą nusiųsti,
Bet maščiau: nesuprasi, dar gausi iszgąstį
Isz raszto žamaitiszko; dėl to ir tilėjau,
Norint jau daugel kartu rasziti norėjau.
Bet mėnesij' gegužės szį pat pavasarį
Padumes užmokėti ir liepė ir varė.
Važiūju į Raseinius pakinkęs kumelę,
Vežu vieszpacziui donį pardavęs arklelį.
Nės budamas skolingu auksinu du szimtu,
Bijojau, paskutinės karvės kad neimtu.
Tada kad užmokėjau kiekvieną skatiką,
Norint namon sugrįžti nedaugel paliko,
Vienok drąsus jau ainu pas musu viresnį,*)
Nės skolingu neėsansz szimtą kart drąsesniai;
Tas klaus' kningą Szirvido.***) Atsakiau, jūg turiu:
Stebiūs kam jam prireikė ir į akis žiuriu.
Klausiu jo: argi moki kalbą lietuviszką?
Sako — nemoku — kamgi tokios kningos jieszcai?
Ta kart mani pasakė, jūgei jo milista
Turėdams visoms kalboms pažintį apszviestą,
Nori ir musu kalbos rasztą pažimėti,
Paskui mani pasakė, jūg nori turėti
Musu žamaicziu žamės regiklus akmenu,
Kurie ir' akmeningi per galę vandenu.
Tai-gi isz tos priezasties įdrįsiu rasziti,
Ko savo vardu klausi, noriu atsakiti.
Asz patsai į pakalnę Papilės važiauvau,
Ir norint daugel daigtu akmeningu gavau,
Pamatę mokslininkai, kuriems taip patiko,
Mažne visus atėmė, man nedaug paliko,
Vienok ir paskutinius, kas tik ir', surenku,
Visus tavi nusiuncziu, sav vieno nelieku.
Bet jei nori daugesiai tokiu akmenaicziu,
Raszik pas kuningaiksztį viskupą žamaicziu —

*) Strapczasis Aszmenės pavieczio. Ivinskas.

**) Kninga: Dictionarium trium linguarum in usum studiosae Juventutis, auctore S. P. Constantino Szyrvido e Societate Jesu, Vilnae. Pirmą kart iszspausta 1677 m., o penktą 1713 m. D. Pozzka.

Ant jo žamės Papilėj' ir' sziokiu ir tokiu,
Kaip kirminu ir varliu, akmenu visokiu.
Jis anu, kiek norėsi, tiek gal' liept' pririnkti,
Bet man senam ir lūšzam prider' nepaslinski —
Nės nū manęs keliaujant toli — gal prailgti:
Sunku ir' ant senatvės toli nusivilkti.

Kningeles: Sinonimas kuningo Szirvido

Negaliu atidūti (bet ne per pavidą):

Gavau nū kuningaikszezio viskupo žamaicziu,

Kurs davė ik valandos mani bajoraicziui.

Kaip tingėsiu rasziti, reikės atidūti.

O prie to jo milistai reiki tai žinoti,

Jūg tu kningu nedaug ir', visos jau iszžuvo —,

Kaipo nei viens neskaitė, užpeczkiūs supuvo.

Nės liežuviu prigimtu visi kalbėt' gėdis',

Svecziopai jau ževernoj kitaip pasirėdęs,

O kiti didei jūkias' isz kalbos tėviszkos

Ir nenori girdėti musu lietuviszkos.

Tu viens turėdams tikrą malonę tėviszka,

Pradžios lietuviu kalbos prapūlusios jieszka.

Gailu man, jūgei toli nū tavęs givenu,

Neb'galiu nuvažiūti, nės jau asmu senu,

Vienok noriu paroditi kaip tavę miliu,

(Nerasi mano žodij' nei melu nei viliu) —

Dūdu vietą szirdije, nors asmu tolintu,

Vienok per amžius busi nū manęs garbintu,

O dar szlovės dievaitė kaip musu Boguszui,

Ant tavo garbios galvos dėš vainiku kruszą.

Mano darželis.

(Bardžiūse, Girdiszkės parakvijoje, Raseiniu pav., Kauno rėd.)
1811 m.

Toksai mano darželis kaip Melibeuszo,

Bet netoks kaipo buvo pas Horacijuszą,

Netoks kaip nū Karpinskio ira apraszitas,

Pas manę ir szio ir to visas prikaiszitas.

Vienok visi susėdai darželiu vadina,

Bet kas ano nematė, apie jį nežino.

Pirmiaus ir' deszimt žingsniu viso platumo,

Bet antrą tiek isztisai gal' buti ilgumo;

Ties pacziu langu matit' gal' visokiu kvėtku,

Erszkėtrožiu, ramuniu, dobilu, nagėtku,
Kiecziu, saidriu, žamczugu, metėliu, žirniku,
Saulėgražiu, szeszpirszecziu, agėnu, gvaizdiku
O tarpe daugel czėpu duliu ir obeliu,
Vaszokliu ir serbentu, aviecziu, puteliu,
Anžūlu, beržu, klevu, apusziu ir slivu,
Alksniu, karklu, szermukzsniu, gūbu, vinksznu, jėvu,
Visus skaitant, rokūjant ira nedeszimtis,
Butu daugiaus, bet žamės nėra isz kur imti.
Už trobos toliaus kalnas, už kalno upelis,
Antroj' pusėj' upelio vėl ira kalnelis.
Dumojau praplatinti, kad butu didesnis,
Kas isz daržo didumo, kad lauks bus mažesnis?
Tegul bus toks, kaip ira, ir taip akis klista
Skaitant medžius, bet linksmu, kad laksztingala giesta.
O asz uksmėj' sėdėdams ant sosto velėnu
Ar kningelę skaitau arba pipką deginu,
Ar pokaitij' po galvos pasidėjęs kningą,
Ką norint bedumodams did' skaniai užmingu.
Ar kartais, kad atais prietelius, susėdas,
Rokūjam' sėdėdami visus vargus, bėdas.
O pirmą žodį sakant — valandos nelaukiam',
Szalto alaus indelį ir gerą isztraukiam',
O tū laiku asz veizdžiu, ką dirba szejmina,
Dėl to savo darželij' asmi visą dieną.
Norėcziau toliaus aiti, bet aiti negaliu
Lūszas budams ant koju sulig pacziu keliu.
Vienok laikas pas manę nėkad neprapūla,
Jei neturiu, ką dirbti, ainu pas ažūlą,
Kurs ir' mano darželij' užuksmėj' viensodis,
Visūse žamaicziūse toks nepasirodis.
Drąsiai sakau, jūg nėra — kitą kartą buvo,
Per beprotį, pusgalvį jau anas pražuvo,
Sarbjėauskas ties Kražiais Medžiokalnėj' raszė
Ant ažūlo: Bet dabar iszkirto, isztaszė,*)

*) „Skaitik geograpiją žamaicziū žamės; atrasi tą žinią teisingą, jūg ties mėsteliū Kražiu buvo kalnas gražus, Medžiokalniū vadintas, ažūlais apaugęs; pirm 30 metu asz pats vaikszziodamas į mokslavietę pas jezavitus dar macziau ant ažūlo rasztus; bet mažu vaiku budamas, neturėjau pažinties įsipilditi, kas tenai buvo raszita. Vėlians ticziomis jieszkodamas tą ažūlą, jau pakirstą radau.“ Ivinskas.

Dėl atminties jo rasčiau asz vardus prieteliu
Į savo ažuoliuką klupodams ant kelio,
Ir tus žodžius iszpjoviau pagal savo mąstį,
Taip iszguldžiau ant medžio, ką szirdis gal justī:
 Szanowne znamiona, Brangus ženklai,
 Przyjaciół imiona. Prieteliu vardai.

Tarp tu mano rasztu rasi tą literą: L. V.*)

Kurio meilingas vardas ir prietelio gero.
Antroj' szalij' užúksmio sena liepa stovi,
Ant anos mano ranka taipogi iszpjovė
Atmintį prietelistės, atmintį gailingą,
Tankią dieną paveizdžiu su szirdžia verksmingą.
Ten vardai numirusiu prieteliu rasziti,
O žemesniai tūs žodžius gali perskaititi:

 Warto wspomniec mile Minėtina maloningai
 Przyjaźń i w mogile. Biczitūlistė ir kaptūse.

Toliaus ir' klevas mano ranką pasodintas,
Dabar jau pusglėbinis per manę augintas:
Ant atminties sodinau, tus metus ties trobą,
Jauną paczią parvedęs — o dabar jau boba,
Tiek metu klevas turi, kiek mudu givenam',
Klevas dabar ir' jaunas, o mudu pasenom',
Tikt jo žiema, vasarą reikalai kitokie.
O musu szirdies meilė visados vienoki,
Ant to-gi klevo vardai parasziti ira,
Kurie musu namūse stojos' moters — virai,
Kadą kas paczią vedė, gal' tūjaus žinoti
Ir nereikals metriku Varnitūse jieszkoti.

Treti metai, kaip didį iszgąstį turėjau,
Su trobą ir asz patsai draugistėj' drebėjau:
Dėl atminties ant klevo tie metai padėti,
Kiekvienas gali anus tais žodžiais regėti:

 Roku 1807 Metūse 1807
 Co się w Prusach działo, Kas Prusūse dąjos',
 To miejsce słyszało. Szi vieta girdėjo.

Dar turiu ažuoliuką darže dailų, tiesų,
Bet jau tikrai nežinau, ką ant jo raszisiu;
Jei kitą pavasarį ką naujo iszgirsiu,
Vėl ant ano iszpjausiu, jei pats nenumirsiu.**) *Vėversis.*

*) „Leonardas Volmėris.“ Ivinskas.

**) Brolis P. Trupinėlis įsiuntė į rėdistę „antkapij Dijonizui
Pozskai, paraszita kn. Jozapato Poszkevicziaus Kaltūnėnūse“:

Apie įtaisimą lietuviszku mokslavieciū.

(Pabaiga.)

Taigi paroditi klidžiai, bailios kliaudos sziadiksziū mokslavieciū, nereikalingas pagūdimas vaikiuku, o atitraukimas nū mokslo mergaicziū, ant galo geismas įtiekti tėviniszkas, savotiszkas mokslavietes, spiria lietuvius sustoti į draugistę, kurios uždūtę butu auginti mergaites ir vaikiukus ties ailę prigimto iszsilankstimo žmogaus spēku, vartojant geriausius ir naujausius buklius, rastus prancuzu ir dėvimus vokieciū, o taipogi jūs tobulinant savaip.

Buklas-gi lietuviszkujū mokslavieciū visūtinai sakant bus toks: 1) vaikai perais nū daigtu ir sąprotavimu vienaiociū ir atskiriu ant sukrautu, nū vienopu ant daugeriopu ir įvairiu; 2) nū nepažimėtu ant pažimėtu ir taip lig atskiriant smulkausius įvairumus; 3) nū pagraibiū, cziupniu ant atitrauktu ir sąprotiniu ir 4) žinia vaiku gaudama peną turi peraiti kelią pažinties tokį, koki perėjo žmonistė savo jaukėjime ir apsiszvietime. Tokiu taku iszguldomos žinios turės gauti tokį aptaisą, kad vaikui roditūsi, jūg jis pats viską atrado, tai-gi tvirtins jo paslanką, spēką ir iszsitikėjimą sprendinije. Tokio kelio reikalauja pats žmogaus prigimimas. Nū patirimo mės atainame ant sąprotavimo, nū isztisu daigtu ant pažinties supainiotu, o per istoriszką pažvilgį mės atjėszkome geriausiai įpatibes ir savitarpinį prietikį visu daigtu. Mokslą paremtą ant tokio vainiko, vainiko žmogiszko prigimimo, kudikis ir vaikas supras, gaus atsisparą pažvilgije, neklajos padebesiūse, bet vaikszechios žamę isistebėdamas į savo apielinkę ir į atsineszimą pastebėtu daigtu ir įpatibiū. Paasztrinti pastebį, iszgalasti sprendinį, paszvelninti szirdį — galės tiktai

Žinoki, ataivi! jūg tas kapas ira
Tikro žamaicziū ir garbingo viro!
Kurs kalbą lietuviū isztaisiti troszko,
O jis vadinos' — Dijonizas Poszka;
Norint kaip žmogui mirti atsitiko,
Bet szlovė uždირbta ant amžiu paliko.

Priedas J. Szl.

toks buklas auginimo. Už tai jį ir turētu priimti lietuviszkos mokslavietės. O norint tai vis pasiekti negana, kad mokintojas mokētu isz pat dugno savo daliką, bet ir iszguldimą taip pritaisitu, kad padūtas penas butu skanus mokintiniui.

Dabar trumpai pažvelgkiamė į musu Lietuvoje įtaisitinas mokslavietes. Czia padūtos žinios parodis tiktai visatiną ju geistiną įtaisimą ir paskaidimą moksliniu daliku.

Vaikams labai jauniems, labiausiai vergužiū žmo- niu, nū 2—6 metu amžiaus įtaisitini *kudikėliu namai*. Kudikėliai turētu buti prižiurimi akilu mergaicziū, įpacziai ant vaiku auginimo atsidejusiū. Tokie namai privalo turėti ardivias grįczias, pilningai szviesias, pilnas reikalingu baldu; skirimai grįczia paskirtina pasitampimui vaiku (gimnastikai), kur galētu, prižiurint perdėtiniams linksmintiesi, kūmet lauke lija ar dergia. Prie namu — daržas, pridaigintas vaisiniu medžiū, ir daržiniu kvėžiū ir czieurkszliū. Vaiku mokinimas aina pagal bukłą Fröblio — taigi pirmamet vaikai gauna slovikus, pilnus szeszvirszliū (kubu), antramet jie gauna t. vad. matėmatikiszkus slovikus, kuriūse telpa pavirsziai, ploksztos linijos, mažos karcziukės ir skritūliniai lankeliai, ant galo trecziamet vaikai gauna pūdzikiuką su dažitu popėriumi, medinią ir paprastą adatą, siulais ir įvairaus dažinio szilkiniais kamūliais. Tie daigtai vaikus įkvatins dariti daug daigtu, kuriu jie kitaip neįmanitu nei suprastu. Augintojai turės progą pagerinti, kas nėra tobulu, ir tūmi parodis savo lietuviszką rasmą.

Užkabinę septintus metus vaikai stoja į *pradinę mokslavietę*, kurios uždūtę ira vaikus iszmokinti skaititi ir rasziti; keturias pirmasias veikmes aritmėtikos ir trupskaitlius; kvizikiszką geograpiją, botaniką, coologiją ir anatomiją žmogaus; tolesniai paiszimas, dainiavimas ir pasitampimas itin gudintini daigtai. Žinoma, kad namai, kuriūse tie mokslai skelbiami, turi buti szvaistus, oras jūse tiras ir geras, tolesniai daržas prie namu. Kninginė, rinkiniai (kailiai givūliū prikimszti, suslėgtos žolės, naugės ir tt.), įtaisai ukės.

Mokintojai (ar mergišzki ar virišzki) narus ir patogus vaiku auginimui. Mokslas czia trimetis.

Pastojus deszimtiems metams vaikai stoja į taip vadinamą vidutiną mokslavietę — czia mokslas penkmetis. Dalikai-gi tokie: aritmētika, algebra, geometrija; kosmograpija, kvizikiszkas ir politikiszkas žamės apraszimas; botanika, coologija, mineralogija sujungta su geologija, kvizika, kemija, anatomija žmogaus ir kvizijologija; kalbos: vokiszka, prancuziszka ir angliszka, lietuviszka; lietuviu istorija ir literatura; visūtina istorija, paiszimas, dainavimas, muzika, pasitampimas ir szokimas. Namai, rinkiniai ir tt., kaip augszcziaus.

Ant galo vaikai peraina į *augsztesniają mokslavietę*; mokslas czia 4—5metis. Kalbos: lietuviszka, vokiszka, prancuziszka, angliszka, skaitimai tam tikru rasztininku; trigonometrija, analitiszka geometrija ir atkartojimas algebros ir geometrijos; mekanika, kvizika, kemija, astronomija, bijologija, socijologija, antropologija, geologija ir mineralogija; gamtinė istorija; visūtina istorija ir istorija literaturu; politikiszka ekonomija, finansinis mokslas, psikologija ir logika. — Pridursime, jūg nū pradiniu mokslaviecziu iki augsztesniuju aina iszguldimas tikėjimo.

Taip trumpame raszte, mės negalime pridurti paaiszkinimu nei pastebėjimu, kuriu augszcziaus užmanitos mokslavietės reikalauja; pažiurėję į mokslus iszguldomus, mokintieji supras, kas kaip kur pasiektina. Nereiki taipogi sakiti, jūg mokslai tūmi pavirszutiniszkiaus iszsiguldo, jū žemesnėira mokslavietė.

Įtaisant tokias mokslavietes reiki gausiai turėti piningu; nės namai, daržai, kninginės, rinkiniai, tampiniai įtaisai ir tt., alga mokintojams, stipendijos beturcziams mokintiniams — reikalauja tiek didelio plūkszto piningu, kad ju vienas žmogus nėkadą negali ganėtinai sutekti. Isz antros pusės nemažiaus reiki geru mokintoju, atsidėjusiu ant auginimo naujos veislės; gerumas mokslaviecziu vien tik priderės nū gėrio ir sumanumo mokintoju. Isz kur-gi gauti piningu ir mokintoju?

Jaugi ant pirmos pradžios rasti mokintojus lietuvius bus itin vargus daigtas, bet aulinkui bene bus ir tai palengvinta per įtaisimą *mokintojų akadēmijos*, į kurią galētu stoti mokintiniai, baigusieji paminėtas mokslavietes. Uždūtę akadēmijos butu labiausiai ištaisiti gerus mokintojus, kurie mokėtu savo žinią atitinkanziai įpilti į dvasę augintiniu. Už tai pedagogika ir jos istorija czia gauna pirmą vietą. Antrą vietą užima visi tie dalikai, kuriūs reiki aulinkui išguldinėti, tokioje ailėje, kad prasidės nū gamtos ir matematos mokslu, toliaus ais mokslai tiesos, istorija, psikologija, logika, socijologija, tikėjimas. Kiek tai įtaisu, namu ir tt. reikės ant to? kiek mokintoju, iš kur jūs ištraukti? Prusūse ir Maskolijoje prie gimnaziju daug sziądien ira mokintoju, geru ir gūdotinu lietuviu, taipogi sziur-tur matiti augsztai mokintos mergaitės — tie visi ar-gi negalėtu tarnauti savo žmonėms ir krasztui, kad tiktai norėtu iš paties dugno pažinti kalbą ir ją pritaikinti prie savo išguldomu daliku? . . .

Jeigu rasti mokintojus nėra taip vargu, kaip kad nū pradžios rodosi, tai radimas piningu ant įtaisimo mokslavieciu ira daug sunkesnis daigtas. Czia, kaip sakiau, vargiai kieno kiszenė tegalėtu išneszti, czia reikėtu, kad visi, didi ir maži, augszti ir žemi prisidėtu. O tai ar negalimi daigtai? Jeigu svetur žmonės mokėjo sudėti milijonus rubliu ant įtaisimo gelžkeliu, jeigu jie mokėjo įtaisiti draugistes vartojanzias milijonus ant apginimo savo kraszto, taigi mės lietuviai, grini lietuviai, ant apsiszvietimo, atkėlimo dvasiszko ir doriszko buvio, ant pratinimo kelio aigije į prieszakį žmonistės, ar mės pasigailėsime vieno kito rublio? Du ir pusė milijonai lietuviu. ar-gi jie negalėtu sudėti tiek skatiku, rubliu? . . . Jaugi pradžia sunki, bet neabejotina, jūg praties ranką vientaucziai vientaucziams. Jei mums kraszto ir žmoniū negailu, tai bene pagails mums musu pacziu vaikai, kuriūs svetima ranka varo į sužuvimą doriszką, dvasiszką ir kuniszką. Jeigu gaisztis viengencziu lietuviu nepajudina musu szirdziū, nei jas sukrutina

nei įvirina, jeigu tamsa broliu neįkvėpia noro prablaškiti tą uką, tai gali tėviszka vaiku meilė ir baimė jus nugramzdinti į pragaisztį bukumo, priszipimo ir nederlumo mums prispirs kizsti ranką į czeraslą ir isztraukus vieną kitą skatiką padėti ant gero įtaisimo lietuviszku, tėviniszku mokslaviecziu. Kokie jusu, lietuviai, jausmai ir priežastis dosnumo nebutu, ar jus asate dvarponiais ar amatninkais, ar kuningais ar artojais — jus visi, kurie norite užpelniti vardą žmogaus, neatsiloszkite, neužsisizkizshtaukite dėl gero visu ir savęs, bet rinkkite piningus ir patis meskite dėl tokiu mokslaviecziu. Kas kitas jums už tai neatmokės kaip tiktai mokslavietės jusu vaikus augindamos ir paminklė padarita atainanczioms giminėms. —

Szū ir avinēlis.

Po ganiklas kluiknodamas avinēlis pilkas
(Ten kur ganės' avis, karvės ir ožkos vagilkos),
Trokszdam's, bėga sav, palikęs ēdanczią bandelę,
Gilioj' upėj' atsigerti szalto vandenēlio.
Ką tikt szirdis suvirusi gauties' jau pradėjo,
Dar nū prusnu vandens laszai jam nenuvarvėjo;
Naujas karsztis umai silpną szirdį jo nutvērė,
Nės pamatė arti savęs neregėtą žvėrį:
Szoko jėras į atkalnį, norėdam's pabėgti,
Negalėdam's isz iszgašczio nei gvoltos iszrėkti;
Bet szū buvo daug graitesnis, už akiu užszoko,
Avinēlis kaip nutirpęs sustojo isz stroko.
Veiz' jėrelis į tą žvėrį — ir szunį pažino,
O isz džiaugsmo mažne jūdu ir apsikabino:
Jėras džiaugias' giv's tebėsas, szū — jį pergandinęs;
Abu aina ten, kur sravi isz kalno szaltinis.
— Gerk, jėriti, — szū praszneko — ir asz drauge
gersiu,
Tu nū manęs nebebėgsi, asz tavęs netversiu;
Bus tarp musu kaip ir buvus ilgai zgada, meilė —
Jei bent veik nebiszsisuksi isz po žmogaus peilio,
Jei bent tavę rudens laike nepaliks nepjautu,
Jei bent, vargszai, neiszliksi vilko nepagautu.

Jei tu nori givas buti ilgai ir laimingai,
Klausik visą amžių savo szunies pakajingai;
Klausik szunies balso, jėre, nės kitaip prazusi:
Nės prie savo gaspadoriaus veik papjautas busi.
Aik su manim', mudu plauksme per placziają upę,
Tegul tavie visos avis nėko neberupi.
Jei tu nori laiming's buti, turi daug žinoti,
Turi elgties' kaipo szunis, szunies balsu loti
Aikim brolau . . . ką dumoji? ko taip liudnas stovi?
Aikim', szokim' mudu drauge į tos upės srovę
Ko tu stovi, kod' neklausai? . . asz tau sakau tiesą,
Jūg po szunim' busi sotus, gausi protui szviesą.
Juk tu žinai, koksai aviu givenim's ir protas:
Kad ju pon's ir geras butu ir labai bagotas,
Neturėdam's už ką avį poniszka paszerti,
Dūd' jai tiktai žolę ēsti, vandenėlį gerti;
O szuneliams už lojimą ir laižimą ranku
Negailis' pon's nei lakalo, nei mėsos atstanku.
Taigi aikim' su manimi prie gerojo pono,
Tu ten losi, vis stovėdam's gretą mano szono
Nu . . . kas tavie, ar tu verki? ko tau szirdis graudžia?
Kokios pajautos ją minksztin', kokie jausmai spaudžia?
Paikas jėre, mesk szvelnumą, czėdik savo szirdį,
Czėdik skaisczias aszarėles, tvirtas buk, ar girdi?! . . .
Jei su szirdžia tu ant svėto norėsi giventi,
Nedūs tavie pikti žmonės laimingai pasenti:
Nužis tavo karsztą kraują, krisi kaipo lapas,
Ir užraszis ant kapinio: „Czia avino kapas.“ —
Avinėlis klausės', klausės', galvą kraipidamas,
Ir nū szunies atsisuko, taipo sakidamas:
— Norint verkcziau visą amžių savo,
Norint sziądien manę kas papjautu;
Asz neimsiu, szunie, mokslo tavo,
Asz nemesiu szirdingu pajautu.
Visą amžių avinėliu szauksiu
Ir burelio aveliu dabosiu;
Ir nuliudęs kaipo szū nekauksiu,
Ir linksmibėj' kaipo szū nelosiu.
Vercziaus ilgą amžių avim' bliauti,
Vercziaus jaunam givasties nustoti,

Vercziaus nēkad verkti nepaliauti,
Ne kaip kartą kaipo szū suloti. —
 Tai pasakęs, kaipo ritinēlis —
Bēgo graitai, prie aviū pristojo;
Labai džiaugēs' pilkas avinēlis,
Jūg szunies balsu jis nesulojo.

19. II. 84.

J. Miglovara.

Zuikis ant medžioklės.

Kartą girioj' susirinko
Daugel žvėriū isz aplinko.
Rēkia, staugia, kaukia, pleszka,
Mat pagausę jie sau meszka.
Lokiūi rēksmas nepamēgo,
Tū isz girios jis iszbēgo.
Kas-gi junt' nelaimę savo?
Vargszā lauke tū pagavo.
Jau pabaigę szitā bēdā,
Mēsos kšnį kiekvien's ēdā.
Sztai ir kiszkis atszokavo

Ir tas meszkos griauzia ausi.
„Ak tu, žvairi, ar tai tavo?“
N'ėjai gaudit' — tai negausi!“
Taip kiszkelį žvėris barė
Ir su gēdā szalin varė.
„Na tai, broliai, asat kokie!
Šsz isz girios baidžiau lokį!“
Kadā zuikis szitaip sako,
Visi jūkias: ka, ka, ka, ka!
Bet pagirun's taip patiko,
Kad jam kšnį ausies liko.

P. Trupinēlis.

Lapē ir liutas.

Lapē liutā kaip sutiko,
Vos isz baimēs giva liko:
Baisiai dreba, visa kruta,
Bēga slēpties', kaip tik druta.
Antrā kartā jau jai liutas
Neiszrodē taipo drutas:
Ant jo stacziai pažiūrėjo
Ir jau suvis nedrebėjo.

Radus' liutā siki trecziā,
Pasveikino jį kaip svecziā,
Drąsiai jį prie jo priėjo,
Iki norui pasznekejo.
Ir mēs tankiai akis statom',
Nežinomā kaip pamatom';
Bet patirė, ką jis gali,
Metam' baimę tū į szalį.

P. Trupinēlis.

Žuvitė.

Radus slieką upėje, mažiukē žuvitē
Gailėjosi szirdingai, kad negal' prariti.
Pasitraukē į szalį pamaczius' lideką,
Kuriai sliekas, o su jūm' ir meszkerē teko,
Regēdama žuvitē, kaip galš' prazuti,
„Gerai, tarė, kaip kadā ir mažitę buti.“

P. Trupinēlis.

Medega statant trobas.

Apraszimas medžiu, kurius mės dažniausiai namus statant pasigauname.

Anžūlas. Iš visu medžiu pas mus augancziuju ažułas ira tvircziausias, ir dėl to jį kūgeriausiai galima pasigauti dėl stiebu didei apsunkintu. Kaip sausoje taip ir drėgnoje vietoje jis gali ilgai stovėti, o panertas į stovų vandenį jis gali ilgu ilgiausiai stovėti — galime rokūti, jūg jis ten nėkados nesupus. Dėl trobesiu, kurie visada asti vandenije, ažulą galime pasigauti tūjaus jį nukirtę, bet trobesiams stovintiems ant oro tinka ažułas gerai iszdžiuvęs, kadagi kitoniszkaį džiudamas jis iszsikraipis ir visą gali darbą sugadinti. Anžułas ant oro iszdžiuvęs vistimet savije užturi maž-daug deszimtą dalį pirmutinio drėgnumo, kurs jame buvo jį nukertant, dėl to tai norint ažulą pasigauti dėl aslos arba koku kitu padariniu, kurios reikalauja gero suleidimo, ažulą dar szilimoje reiki džiovinti. Anžułas taip pat ira medis sunkesnis už kitus, ir tai dėl tos priezasties negalime ažulą, norint jis ira didei stiprus, pasigauti dėl siju ir tam ligiu daigtu: jau ir ne pertoli sienoms stovint viena nū kitos jis aiszkiai persilenkia.

Alksnis (alnus glutinosa) auga visoje Auropoje drėgnose vietose, pagal krasztus upiu ir upeliu; gerai augant jis iszauga į augsztą liemenį, kurs savo drutumą nū pažemio iki virszunės palengva pamažina. Drėsvė jaunu medžiu geltonai balta, o senesniuju skaiscziai raudona; drėsvė graži, betminkszta. Džiudamas alksnis lengviai kreivtėjasi, ir kirmėlės jį lengviai kapoja, už tai jis trobesiams netinka. Bet-gi panertas į vandenį, arba vistimet budamas drėgnoje vietoje, jis gerai iszilaiko, ir dėl to drauge su ažuļu alksnis ira pritikliusias medis dėl sztempoliu, ir kitu daigtu pasiliekanczijuju vandenije vistimet.

Puszis. Liemū puszis su žievę tankiai supliszusią iszauga iki didžiū augsztumu, nedaug pamažindamas savo drutumą iki szaku placziai iszikietusio vainiko; szakos neaina toli į medį. Drėsvė jaunu medžiu geltona, senesniuju-gi medžiu raudona. Kada-gi puszis turi savije daug smalos, jį gali vandenije ir drėgnoje vietoje du kartu taip ilgai iszstovėti kaip kad aglė.

Aglė. Tai labai augsztai augęs medis, nės iki 15 sieksniu. Tas medis turi mažai smalos ir irą lengvus. Aglei mažai sa-vije smalos turint negalima ją pasigauti dėl trobesiu, kurie visūmet asti ar vandenije ir drėgnume. Už tai kad tas medis mažai turi szaku, o gražų darinį, žmonės dažnai jį pasigauna dėl aslu, duriu ir tt.

Akmens.

Akmens namus statant sugadnus ar tai dėl iszklojimo as-los ar dėl pastatimo sienu ar dėl stogu dengimo. Taigi stati-tinius akmenis galima paskaiditi į tris skirius: akmenis dėl muro, akmenis dėl aslu gresimo ir akmenis dėl stogu; vienok roktėjame, jūg akmens dėl muro ir dėl gresimo galima sutal-pinti į vieną skirių, dėl to tiktai akmenims dėl stogu dengimo paliksime kitą skirių.

Akmens dėl murijimo irą *tasziti* ir *lupti*. Taszitais vadi-name tokius, kuriems plaktukas mulerio irą davęs paveikslą sugadnų dėl muro iszvedimo, luptais-gi vadiname tokius, kurie irą palaikę tą savo paveikslą, po kuriūmi isz akmeniniu buvo iszlupti.

Tvirtumas. Kožnas akmū namu statimui paskirtas, turi buti tvirtas ir pasitūręs. Akmenis mės turime palaikiti kaipo trupius daigtus, kuriūse priesz perpliszimą turi atsitikti nekuris sugniužimas, dėl to tai akmeniu tvirtumą galime mērūti pagal nasztą, kurią jie gali pakelti sveikais atlikdami. Didumas nasz-tos, kurią akmū gali iszturėti, priguli netiek nū jo kietumo, kiek nū jo vidurinio sudėjimo. Taip akmū, minksztesnis, bet vienodo vidurije sudėjimo, galės pakelti didesnią nasztą, ne-kad akmū kietesnis, bet nevienodo sudėjimo. Didesnė pusė ak-meniu, jau budama apsunkinta per pusę nasztos, reikalingos dėl ju sugniužimo, jau įgauna vidurije mažutes ringeles, tarsite pliszius. Dėl to tai stigavojama, jūg akmenis galima apsunkinti tiktai treczdaliu tos nasztos, kuri jūs perspaudžia. Tro-bose, kuriose keliamas dažnai trenksmas, akmens paprastai labiaus neapsunkinami kaip tiktai deszimtdaliu tos nasztos, kuri jūs perspaudžia.

Czia galima pridurti didumą nasztu, reikalingu dėl per-spaudimo nekuriu akmeniu. Naszta czia paroditoji irą aprokūta ant ketvirtainio pirszto (colio), t. a. dėl vietos turinczios colį ilgumo ir colį platumo. Tadaų akmens persispaudžia, jeigu ant ketvirtainio pirszto atsiaina:

dėl granito nū²6000 iki 11200 svaru;

dēl kalkiniu akmeniū nū 1000 iki 8000 svaru;

- smēlinio akmens - 1600 - 4000 -

- marmulo - - 4000 - 10400 -

- muro izš raudonu plitu nū 960 iki 1440 svaru.

Jeigu mēs pamēgintumēme akmenis pertraukti, pamatitumēme, jūg jie pertruksta daug graicziaus nekad asti perspausti. Maž-daug akmens pertruksta nū nasztos, kuri ira asztūnius kartus mažesnē, nekad naszta reikalinga dēl perspaudimo.

Iszturējimas oro atmainu. Akmū kartais gali buti ir labai tvirtas, o vienok jis neiszturi priesz įveikimą orinio vandendario ir ruksztdario, taip pat jis pliszta nū szalczio. Tokio oro įveikimo paprastai visi akmens baimijasi, jie tūmet sugruzdi, suguri, bet ira ir tokie, kurie ilgą metą ant oro gražiai iszsilaiiko ir iszturi oro įveikimą. Vietose, kur akmens jau nū ilgo laiko ira lupami, tą iszturėjimą priesz oro įveikimą galima pažinti isz krasztu lupamos ūlos. Pavirszis atlauztos ūlos jeigut ira asztrus ir tokiu pat ilgai atsilieka — tai ženklas, jūg iszlupti akmenis gerai pasiturēs priesz oro įveikimą; tokiosegi ūlose, kurios negali ilgai iszturėti oro įveikimą, krasztai lauzimo visūmet asti apskriti, bukus, bet ne asztrus. Akmens, turintiejie savije szliną ir sutraukiantiejie daug į savę drėgnumo, norint ties savo kitomis įpatibėmis ir butu geri, bet oro įveikimą negali ilgai iszturėti ligiai kaipo kad akmens su aizskiu, isz pavirszio matomu, lapūtu sudėjimu. Jūg akmū turi savije szliną, tai lengviai galime isz to numaniti, jūg jis daug vandenio sugeria ir apsunksta. Taigi priesz namus statant, geriausiai iszmėginsime statitinus akmenis, jūs palikdami per isztisus metus ant įveikimo saulės spinduliu, kaitros, vėju, litaus ir szalczio. Iszturėjusiejie tas visas oro atmainas akmens ira sugadus dēl statimo.

Czia mēs apraszisime keliatą veisliu akmeniū.

Porpiras — tai labai tvirtas ir gerai iszturēs oro įveikimą akmū, ir jau isz senovės buvo rokūjamas geriausiu tarp taszitu akmeniū, o kadaį jį gařima gražiai ir ilgam laikui nudailinti, už tai jį isz seno žmonės pasigauna statidami puikius stiebus bažnicziose ar kitūse puikiūse trobesiūse.

Porpiras susideda isz laukinio szpato su kriksztolais putnago; vietos, kame asti tie kriksztolai, tamsiai visūmet nudaritos. Kriksztolai putnago taip sakant pažimi tą akmenį;

vienok porpire ira daugiaus kriksztolu laukinio szpato, kurie nudariti žaliai-baltai, geltonai arba rausvai. Tai labai priplai-kus akmū taszimui ir gresimui, nės mažiaus nekad kiti akmens sugeria drėgnumo, labai gerai atsituri priesz oro įveikimą — ir jis akmū nesudėvimas.

Bazaltas. Labiausiai tinka dirbimui taszitu akmeniu dūbė-tas bazaltas. Tas akmū, dažnai randamas geroje gilumoje, taip ira kietas, jūg kartais ira kietesnis už dūbėtą veislę putnago, ir dėlto tai žmonės jį pasigauna sutaisimui girniiuu akmeniu. Didelis tvirtumas tu akmeniu, ką liudija mums trobesiai rimėnu pakraszcziūse upės Reino ir Mozelės, tai priezastis, dėl ko ju dažniausiai mės pasigauname dėl tiltu statimo ir dėl vandeniniu trobesiu, žodžiu sakant dėl trobesiu reikalaujancziuu daugiaus stiprumo nekad gražumo. Muleriszka teszla įsisprausdama į dūbeles bazalto labai gerai surisza tūs akmenis.

Granitas (laukinis akmū) susideda isz laukinio szpato, put-nago ir sliudos. Jame graicziausiai suguri laukinis szpatas, paskiaus sliuda ir ant galo putnagas, kurs galima sakiti, kad nesuguri. Granitas susikrauna isz mažucziuu grudeliu; jeigu jis turi daug putnago, o mažai laukinio szpato ir sliudos, jis gali amžius stovėti.

Kalkiniai akmens tai tokie, kuriūse tiri kalkiai ira susigimę su dują vadinamą rugsztdariu ir su anglarugszta. Kalkiniai akmens prasiskiedžia rugsztimūse, o gerai iszdeginti persimaino į kalkius. Tuli tokie akmens labai gerai iszturi szalcziuo ir drėgnumo įveikimus, netveria ugnies ir įveikimo nekuriu su-rimu. Už tai kalkiniai akmens nederi statant užkabūrius, mės-zlavietes ir tt.

Isz paminėtu akmeniu dažniausiai sutinkame laukinį kalkį. Laukinis kalkis turi savije smėlio grudelius ir ira ar apigel-tonis, palszas, ar melsvas ir kartais tamsiai žalias. Ką tiktai iszluptą, minksztą kalkį ira pigu nudirbti; bedžiudamas kalkis sukietėja ir gerai iszturi oro įveikimus. Isz tokio tai akmens deginimu gerai nusidūda gauti tikrūsius kalkius.

Grudūtiejie kalkiniai akmens, prie kuriu ir marmulas pri-guli, turi kriksztolinį sudėjimą ir truputį blizga ant kercziuu. Deginant gaunama labai riebus kalkiai. Norint tie akmens kieti, vienok neperlabai iszturi oro įveikimą.

Smėlinis akmū arba tiesiai *smėlinas* susideda isz szmoteliu įvairiu akmeniu, dažniausiai titnagą turincziuu, ir savitarpe su-

lipdintu titnaginią arba molinia teszlą. Didumas smiltiniu žirniuku nėra vienodas. Žirniukai dažniausiai yra apskriti, bet kartais ir kertūti.

Pagal teszlą, kuriają žirniukai yra sulipdinti, smiltinai skaidosi į keliatą skiriu, kuriu svarbiausieji yra szitie:

a) *Titnaginis smiltinas* susideda iš žirniuku putnago, paprastinai kertūtu, sulipdintu tarp savęs su titnaginią teszlą. Tikriejie titnaginiai smiltinai yra balti arba geltonai pilki. Jeigu žirniukai yra smulki, kertūti, gerai sulipdinti su titnaginią teszlą, tai toks smiltinas yra geriausias akmų statant trobesius, juk jis ir granitą (laukinį akmenį) pranoksta.

b) *Szlininis smiltinas* susideda iš žirniuku putnago, savitarpe sulipdintu szlininią teszlą. Liejant vandenį, jis skubiai jį sugeria, ir atsidūda szliną. Paprastai tas akmų yra pilkai baltas, bet atsitinka rasti ir raudoną. Ką tiktai išzluptas, jis yra minksztas ir lengviai taszosi, bet pabuvęs ant oro, sukietėja. Jeigu jame yra sliuda, kuri dažnai prisimaiszo plonais gūliais, jis lengviau suguri. Kadagi szlininė teszla labai skubiai sugeria vandenį, nėra galima tokį akmenį pasigauti dėl sienu iš oro pusės. Dėl ugnaviecziu, sienu ir muru viduje trobu — tai geras akmų.

c) *Kalkinis smiltinas* neskaitant putnago, turi dar laukinį szpatą. Teszla, su kuria žirniukai yra sulipe, tai szlininė teszla. Už tai kad teszla tarp žirniuku turi ir kalkiu, ką galima pažinti nu užimo akmens, apipilant jį surimu, tas akmų nederi įtaisimui ugnaviecziu; toliaus, norint tas akmų turi ir putnaga, vienok negali kaip reikint atsiturėti priesz oro įveikimą, ir tai dėl to, jūg teszla, riszanti jo szmotelius, su kalkiais turi ir szliną.

Ž a m ė s.

Szlina. Visokie skiriai szlinos paaina nu sugurėjimo ir sutrupėjimo ūlu žilos senovės. Tira szlina, neturinti priemaiszu, retai randama — dažniausiai su ją yra susimaiszė kiti daigtai, kaip tai skalkiai, gipsas, laukinis szpatas, gelžis, magnasas, titnagas ir tt. Szlina dažnai turi saviže tulas dalis žolinu ir givūliu, arba asti visiszkai su anglimis permaiszita. Pagal tai, išz kokių dalikų szlina asti sudėta, aina ir jos dažas. Grina szlina yra balta, turinti-gi gelžį — raudona, o sumaiszita su anglimi — pilka arba jūda.

Sausa ir grina szlina, cziupinėjama, rodosi apiriebi, ją galima kaip muilą raiziti, ji žamėmis atsidūda, limpa prie lupu

ir liežuvio, sugeria daugiau vandens nekad kita koki žamė ir sugertą vandenį užturi, neleisdama jam išslaszėti. Sumaisę ją su vandeniu gauname tirsztą ir limpančią teszlą, isz kurios galime lipditi visokias žiedikles. Tokią tai szliną galime apkloti murus, kuriu likimu ira užturėti vandens priplaukimą, arba iszkloti vietas, per kuriu sienas vandū neturi persigerti ir tt.

Emę-gi sausą szliną, t. a. tokią, kurioje drauge su szliną putnagas, rudis gelžies, kalkiai arba dar kiti daigtai ira susimaisę, pigiai galėsime sutrinti, ji taip pat atsidūs žamėmis ir taip pat godžiai gers vandenį, bet czia mės neb'ap-turėsime teszlos, isz kurios lengviai galėtumėme lipdinti daigtus visokiu poviziu. Jū szlina mažiaus turi smėlio, jū ji geriaus palaiko ir sugertą vandenį — ir grinoji szlina geriaus vandenį palaiko nekad netira. Isz tokios szlinos dirbasi plitos ir stog-dangcziai; maiszita su vandeniu ji dūda teszlą, kurią mės pa-sigauname židinius, peczius ir kaminus muridami ir tt.

Smėlis butinai ira reikalingas sutaisant muleriszką teszlą, norint kalkiams pridūti įpatibę riszimo akmeniui arba plitu į vieną akmeniszko kietumo szmotą. Tam daigtui smėlis turi buti smulkiu smulkiausias ir bus geriaus, kad jo grudeliai bus neapskriti, bet kertūti. Isz kalnu smulki žvira, jeigu ji ira tira, tiks geriaus murijimui nekad smėlis isz paupiu, kurio grudeliai paprastai asti apskriti. Sauso smėlio ir be jokiu priemaiszu taip pat galime pasigauti dėl prilipimo tuszcziu vietu tarp skliautu, siju, arba dėl papilimo į apaczią grindziū. Pasigau-nant smėlį visūse augszcziaus paminētūse kartūse reiki pri-žiurėti, idant jis butu visiszškai sausas ir be tokiu priemaiszu, kurios paskiaus kirmidamos, galētu užkenkti murui ar medžiui. Dėl pripilimo grindziū apaczios reiki pasigauti smulkiausi smėlį, kitur-gi jis gali buti ir rupesnis.

Nendrės, sziaudai ir samanós.

Nendrė. Paprastas nendres (arundo phragmites), gerai isz-džiovintas apklojame tinkavodami sienas ir lubas. Tam rei-kalui reiki nendres nupjauti tūmet, kadą jos jau visiszškai ira prinokusios, taigi vėlai rudenije arba pradžioje žiemos. To-liaus nereiki laukti, nės tadą pragaiszta nendrės stūprumas, ji graitai lužta. Priesz pasigavimą nendrės dėl darbo reiki nu-rinkti nū jos lapus ir plėvelę, nės tiktai neligus, raupūtas ku-nas nendrės gerai turi tinką. Jūmi nendrė ira ilgesnė ir dru-tesnė, jū ji geriaus tinka tinkavojimui, nės tinkas pripildidamas

visas tuszczias vietas tarp nendriu, pririsztu prie sienu su viela, ir tai tūmi geriaus turēsis, jūmi giliaus galēs į vidų paklojimo jaiti.

Sziaudais, kaip žinome, sodiečiai stiegia stogus; tam daigtui žmonės ima ruginius sziaudus, už tai, kad jie ilgesni, tiesesni ir tvirtesni; prieš tam ruginiai sziaudai ira menkesnis paszaras, ne kad sziaudai kitu javu.

Samanomis pripildome tuszczias vietas tarp akmeniu, per kuriūs vandū turi persisunkti, o tai iszgrestant griovius, krasztus upiu pagal tiltus, didei vandenį suturinczius ir tt. Medžio trobesiūse samanos klojasi tarp sienoju, idant jie geriaus vienas prie kito prisiliestu. Tam reikalui samanos turi buti ilgos, nēs tokios netaip graitai kirmija. (Toliaus bus.)

Ar sena ira lietuviszka „duszia“?

Tulas skaititojas musu perskaitēs tokį klausimą, rasi, nusijūks ir sakis: „tai tik man divinas klausimas! kas nežino, kad duszia ira taip ligiai sena, kaip atsiradimas pirmo kuno?“ — Teisibę turi, skaititojau; bet ir mēs statidami klausimą apie senatvę duszios, nenorime jūkus dariti. Mēs neklausiamo, ar sena ira pas lietuvius nūmonē apie duszią, bet ar senas žodis „duszia“.

Vienas garbingas raszitojas, kursai seniaus sakēsi lietuvis asąs, o sziaūdien nežino pats kūmi savę, lenku ar lietuviu vadintiesi, apraszinēdamas senovēs lietuviu tikibę, budą, dabą, veikalus, nemokēdamas tacziaus priderincziai lietuviszkos kalbos, pasakē, jūg senovēs „lietuvis skiedē kuną nū dvasios, bet isz tikro duszią nepažino“; jūg „duszia atskirtinai neturinti tam tikro lietuviszko vardo; duszią davę kalbai ir tautai krikasztas bei krikszczioniszkas mokslas,“ o kadagi žinoma, jūg krikszczioniszka tikibē per Lenkiją Lietuvon atėjo, to dėl tas pats raszitojas giliaus nepadumojēs ir isztarē, kad tą „duszią davę Lietuvai lenkai“ . . .*)

Per priežastį, kad patis apszviestesni lietuviai mažai rupinasi apie tikrą pažintį savo kalbos, tikibēs senoviszkos, veikalu, o dar labiaus per tai, kad sve-

*) J. I. Kraszewski. Litwa. Starożytnie dzieje, ustawy, język, wiara etc. Warszawa 1847. Tom I, str. 13, 140, 254.

timi apie Lietuvą rasziusieji virai labai blogai Lietuvą, lietuvius ir jų kalbą pažinojo, išplatinta tapė daugel melagingu ir klaidžiu žiniu apie Lietuvos senovę. Taip lenkiszki raszitojai prisispirę rupinosi per savo rasztus mus perkalbinti, kad visą t. vad. kultūrą ir apszvietimą lietuviai lenkams kalti asą. Jei daugelio lenkiszku raszitoju akis apvilko piktas geidulis išspeikimo viso ko, kas buvo lietuviszka, tai nedivai, jūg lietuviszki skaititojai jų rasztu, rasi, nesikį pasitikėdami ant jų žodžiu, dumojo, kad tikrai senovės Lietuva buvusi „giliai barbariszka“, kaip tie Dlugosziai ir Szainochai apskelbė. — Pasitikėdami, jūg lengva palengva patis lietuviai pataisis tai, ką svetima ranka sugadino ir iszkraipė, mės dabar tik trumpai persiliuditi norime, ar tiesą Kraszevskis apie tą „duszią“ sako.

Kaip žinoma, krikszczioniszka tikibė Lietuvon baigiantiesi XIV szimtmecziui įvesta tapė, bet neveik tarp lietuviu dar iszsiplatino. Turime žinias, kad dar XVI ir XVII szimtmetyje senovės lietuviu tikibė tulose vietose buvo tarp žmonių užsilaikiusi ir jūg vėl daugumas lietuviu kitose szalise tik pavirszutinai krikszczionis buvo. Jeigu tadą mės pritartumėme jūg duszią mums lenkai davė, tai ta „duszia“ butu Lietuvoje dar labai jauna. Bet dėl žemiaus iszgulditu priežascziu mės tam pritarti negalime.

Isz apstingu dar liekanu musu senosios tikibės iki sziai dienai užsilikusiu mės žinome, jūg musu proseniai, kaip ir kiti jų giminaicziai, dalį Indijos, Persijos, Graikijos, Vitalijos (Italijos) apgivesi, tikėjo tvirtai ir nū neatmenamo laiko, dvasia žmogaus nemirsztanti drauge su kunu, o kunui mirus, ainanti vieton amžinos palaimos arba vėl kankinės, pagal tai, ką žmogus per savo darbus užsipelnęs. Neminėdami dabar nūmonės senovės lietuviu apie rojų ir pragarą, mės tik paminėti turime, jūg dvasios mirusiu o rojun patekusių žmonių, buvo vadinamos „velėmis“, o mės dar ir sziądien neretai sakome: „sėsti į velių sūlą“ arba palaimingai mirti. — Įvedant krikszczioniszką tikibę nesunku buvo užtėmiti, jūg su vardu

„velė“ suvienita buvo nūmonė apie nemaristę ir rojų nevisose įpatibėse sutarianti su mokslu krikščioniszku, to dėl žodis „velė“ tapė krikščioniszkos maldose ir maldu kningose prastotas kaipo minavojantis „pagoniszką“ tikibę, ir apmainitas ant kito žodžio „duszia“, žodžio, kuriūmi slovenai vadina abelnai dvasę žmogiszką. Tos paczios priežasties dėlei ir „Veliu diena“, senovėje Ilgėms baigaintis szvenziama, permainita tapė į „dusziu, duszeliu dieną“ (2 d. lapkriczio).

Tacziau senovės lietuvis ir „duszią“ pažinojo, bet jis ją aiszkiai atskirė nūg „velės“. Abidvi jiedvi buvo tai du vardu mirusio žmogaus dvasios, bet jei „velė“ paženkliu palaimingą dvasę, tai „duszia“ — tokią dvasę, kuri už nedorą givenimą ir nusidėjimus, kunui mirus, tapė ant koros atlikimo pastumta. Bet kadaği nusidėjimai ira sunkesni ir lengvesni, todėl ir kora už jūs negali buti vienoda. Už sunkiausių nusidėjimus: atsizadėjimą nū dievo bei tikibės, užmuszimą žmogaus ir tt. dvasė žmogaus tiesiogėjusi pragaron, kur ji amžinai ir be galo kankinama buvo. Kaip tokią pragaron kliuvusią dvasę senovės lietuviai vadino, tikrai nežinome.

Plėgą už menkesnius nusidėjimus dvasė žmogaus turėjusi atlikti cziajau ant žamės ir tarp žmonių budama ir vadinosi „duszia“. Girgzdantis medis, braszkanti troba, oszimas tekanczio vandens, sziauszimas medžio lapeliu ir tt. — paženkliu vietas, kur tokios duszios prisilaikė. Dar ir sziađien, saulei nusileidus, girdėdami duzgimą lekianczios bities ir tt. tulose vietose sako: „duszelės lekia“. Kitos, ant koros atlikimo pastumtos duszios, turėdavusios peraiti į givūlį, iš to į kitą, iki paženklintą korą neatliko.

Sunkiausiai buvo duszioms mirusiu žmonių, kurių kaulai sziekios ar tokios priežasties dėlei nebuvo palaidoti. Kaip sziađien, taip ir senovėje proseniai musu tikėjo, kad dvasė mirusio žmogaus tris dienas liudna stovi gale galvos lavono ir atsiskiria nū jo iš namu išzlidint kuną. Prieg tam seniaus, kadaį Lietuvoje lavonus sudegindami tikėjo, „szventa ugnelė“

isznaikinanti visas bjauribes kuno ir kuniszku geiduliu, tūmet sakidavę, numirėliu dvasę drauge su su-
deginimu kuno nū jo atstodavusi ir aidavusi tiesiog
į paskirtą jai vietą. Bet jeigu lavonas netapę
sudegintas, nei žamėje palaidotas, tai tokio žmogaus
dvasę turėjusi bastitiesi iš vietos į vietą ir kankin-
tiesi, iki jo kaulai taps žamėje palaidoti. Szitas įtikė-
jimas iki sziai dienai tulose vietose liekti, ir, kaip ži-
nome, nėkur atrasti ant žamės žmogaus kaulai nėra
taip pagūdojami kaip pas mus.

Jei abelnai sakant „duszios kenczianczios“ mėg-
davo senovėje o ir dabar, sako, mėgsta apsiरेikszi
ir pasiroditi giviems, tai duszios nepalaidotu kunu
netik pasirodidavusios, bet ir „vaidindavusios“, ne-
kartą ką pikta giviems daridamos ir jiems ramumo
nedūdamos. Sziaūdien „duszios vaidinasi“ daugiausiai
tokiu žmoniu, kurie su velniu givi budami bicziūliavo;
senovės Lietuvos velnias nebuvo, regisi, toks nelabas
ir mažiaus pikto darė, kaip galima matiti iš liekanu
senoviszkos tikibės ir įtikėjimu, todėl ir ne velnią
tūmet kaltino, jei dusziai „vaidintiesi“ teko. Vaidi-
nancziosios duszios, kaip žinoma, mėgsta labiausiai
priesz paczia gaidgiste pasiroditi, ir tulos ju, asibėje
apžėlusiu viru, mėgsta miegtanczius sloginti, ir kaip
mums teko nesikį skundą ant tu slogucziu (incubus)*
išzgirsti, jis daugiausiai moteris slogina. Moteriszke
augstinaika guli kojas ir rankas isztiesusi, pradeda
migditiesi; jai per pusiausapnį rodosi, kad kaszin
koks viras užgulia ją ir ima sloginti. Kojos ir rankos
apalpsta ir negali jas pakrutinti, ant krutinės sunku
ir negali kvėpūti; norėtu rėkti ir szaukti pagalbos,
bet balsas nekila ir liežuvis nekliba; apszauja visą
prakaitas ir tik drauge su prakaitu lengva palengva
ir slogutis nuslenka. Graicziausiai, sako, galima toki
slogutį pravariti, jei pasiseka nįksztį tiesiosios kojos
pakrutinti. Sziaūdien tankiausiai sloguczio pavidale
mėgsta pasiroditi duszios mirusiu pirm krikszto ku-
dikiu, nors ju kauleliai ir palaidojami.

*) Slėgutis arba slėgėlė, kaip kitur sako, J. Szl.

Tokią pat nūmonę apie slogutį mės randame ir pas galius (galli), ne per tolimus lietuviu giminaiczius, apgivenessius senovėje dalį szios dienos Prancuzijos, Szvicarijos ir tt.

Pagal liudijimą senovės raszitoju: S. Augustino,*) Isidoriaus,**) Hinkmaro,***) pas tūs galius slogutis (incubus) netik tankiausiai rodėsi asibėje viro, bet ir daugiausiai moteris slogino ir tokius sloguczius galiai *dusiomis* ar *dusziomis* (lotin. *dusii*) vadino. Negalima abejoti, jūg kaip nūmonė apie tas „duszias“, taip ir pats ju vardas ira tas pats pas lietuvius ir galius, ir kaip nūmonė taip ir vardas kilęs isz tos paczios tikėjimo ir kalbos versmės. Kur tu versmiu jieszkoti, kitąkart parodisime, o dabar tik paminėti turime, jūg pats vardas „duszia“ ne isz slovėniskos kalbos į kalbą galiu pateko.

S. Augustino liudijimas dėl musu ira didei svarus sziamė dalike. Jis, kaip žinoma, gimęs 354 m. o miręs 430 m., pirmas minavoja pas galius „duszios“ vardą tamė laike, kadą negali buti nei žodį kalbama apie kaimėnistę tu galiu su slovėnais arba apie slovėniską itekmę ant kalbos ir tikibės galiu, nevien dėl to, jūg tamė laike galiai augsztesnią nesuligintinai kulturą buvo pasiekę, negu pusdikiai slovėnai, bet ir dėl to, jūg mės žinome, kad slovėnai isz ritu szalies ataidami ir vakaru link užplaukdami, žames apie upę Udrą (Odra) apėmė trecziame ir ketvirtame szimtmėtije, o tik tarp 454 ir 495 m. jie iszsiplėtė ir iki upės Labos (Elba)†). Szios dienos Czekiją slovėnai dar vėliaus įgriebė††), ir tarp slovėnu ir galiu visados liekti didis plotas žamės per vokieczius apgiventas.

Jūg ir pas lietuvius žodis „duszia“ negali buti isz slovėniskos kalbos įnesztas, rodo mums netik szaknis

*) De civitate Dei: XV. cap. 23.

***) Isidorus. Origines: VIII. cap. II.

***) Hincmarus. De divortio Lóthari, p. 654. Tekstai pas L. Diefenbach'a. Origines Europaeae. Frankfurt 1861. p. 328.

†) P. J. Száfarik. Sebrané spisy, v Praze 1862, II, 9. 423. 52.

††) Slg. A. Bachmann. Die Kelten im Norden der Donau. Zeitschrift für die öster. Gymnasien. 1879 p. 84.

paties žodžio giliai lietuviszkoje kalboje įknibusī*), bet ir pats vardas „duszia“ pas senovės prusus randamas dėl paženklinimo to taip vad. sziądien slo-guczio**).

Priimdami tad, kad žodis „duszia“ pas lietuvius ir senovės galius ira tas pats, jūg tūmi pat vardu ir senovės prusai vaidinancziusias žmoniu duszias, kaip ir szios dienos lietuviai, vadino, mēs randame, kad lietuviszka „duszia“, jau per s. Augustiną minavota, ira didei sena ir ira, rasi, taip ligiai sena, kaip atsi-radimas pirmu pas lietuvius nūmoniu apie nūpelnius rojuje ir plėgą už nusidėjimus. To dėl turime sakiti, kad netik Kraszewskis, bet ir Szeikeris***) paklido dumodami, kad „duszia“ isz slovėniskos kalbos į lietuviszką perėjusi.

Bet to dar negana! Jau jei kalbėti apie tai, kas nū ko: ar lietuviai nū slovėnu ar vėl slovėnai nū lietuviu žodį „duszia“ pasisavinę, tai mēs graicziaus galėtumėme sakiti, kad tas žodis isz lietuviszkos kalbos slovėnams teko.

Ira žinoma, jūg artimiausi lietuviu kaimėnai slovėniskzi lenkai (mozurai), nors lupimu ir plėszimu Lietuvos ilgai buvo užsiėmę, bet lietuviu tikibę senovės buvo priėmę ir dar VI iki IX szimtmetije apėras neszė į szventiniczius Prusūse, meldsamiesi Perkunui.†) Taip ligiai pagal liudijimą Adomo isz Brėmos, ir rusizkiejie slovėnai iszpažinojė lietuviu tikibę ir dar XI szimtmetije keliaudavę Lietuvon, pagelbos dvasizskos pas lietuviu kuningus ir lietuviszkose szventinicziuose jieszkodami,††) o lietuviu Perkunas, kaip

*) Slg. dukas, dukti, duksauti, duksėti, duksauninkas, dusėti, dusinti, dusulis (lot. tussis), dusti, dusulauti, duszinti ir tt.; pats žodis „duszia“ paaina regimai nū szaknies *duk*, persikeiciziant *k* į *sz*.

**) Slg. Diefenbach. *Origines Europ.* p. 328. 329.

***) *Handbuch der lit. Sprache*, I. 168 ir Kuhn ir Schleicher: *Beiträge zur vergl. Sprachforschung*, 1868, V, 117.

†) Slg. *J. Voigt. Geschichte Preussens* I, 167. 184. 185 ir *Kraszewski. Litwa*, I, 465.

††) *Ad. Bremens. De situ Daniae. Pertz. Scriptor. rer. Germanic. T. IX*, 374. Slg. *Karamzin. Istorija gosudarstva rosij-skago. T. I*, 90; *W. Pierson. Elektron*, p. 88.

žinoma buvo garbinamas tarp slovėnu Kijavoje ir Naugarde, kur ir turėjęs savo aukurus ir statusas. — Negalima abejoti, jūg drauge su senovės lietuviu tikibiszkomis nūmonėmis, slovėnai turėjo priimti ir pasisavinti ir daugibę lietuviszku žodžių, kaip paskiaus priimdami krikszczioniszka jie priėmė daugelį tikibiszkūse reikalūse vartojamu žodžių isz rimiszkos ir graikiszkos kalbos. Pirm priėmimo krikszczioniszkos tikibės per slovėnus, Lietuva senovės turėjo didelią įtekme ant ju dalikūse tikibės ir apszvietimo, koki tūmet patis lietuviai turėjo, ir mės sziądien galime sakiti, kad daugibė žodžių slovėniskose kalbose, į lietuviszkus paviedžiu, tikrai isz lietuviszkos kalbos paimti, kaip vėliaus slovėnai prisisavindami t. vad. „vakarukulturą“ drauge su jajā priėmė szimtais ir tukstancziais graikiszkus, lotiniszkus, italiszkus, prancuziszkus, vokiszkus ir tt. žodžius, kuriu seniaus nepažinojė.

Isz kur aina nepažįstama seniaus nūmonė, isz ten ir dėl jos paženklinimo žodis J. Bs.

Kningos apie Lietuvą.

Živopisnaja Rossija. S. Peterburg 1880.

Nū kelinto meto pradėjo ir maskoliai mokintiesi artesniai Lietuvą pažinti, bet kadaži jiems, kaip ir kitiems praszaliecziams, tankiai pritrūksta tikros pažinties musu žamės, musu kalbos, budo ir dabo, todėl ju rasztūse atsitinka neretai atrasti klaidžias arba vėl ticzia perkreiptas nūmones apie viską, kas ira lietuviszko. Nurodidami dabar ant kningos, kurios pāraszą augszcziaus iszraszėme, mės pasikakdinsime tūmi tarpu jos nusprendimu, isz gromatos dró. P. į mus raszitos, iszimtu. „Ne per seniai, raszo p. P., peržiurėjau tris tomus kningos, iszdūtos pas Volfą Petropilėje, su antraszu: „Živopisnaja Rossija.“ Labai interesavojausi trecziu tomu, kuriame ira apraszita musu Lietuva. Kaip ans klėrikas, troszkau, geidžiau ir norėjau pamatiti surinktą į vietą gražumą Lietuvos. Dvasioje reiszkiau sau augsztus Nemūno krantus, vainikais žaliūjancziu medžiu parėditus, kaimais, pilimis bei baltais murais mėsteliu sodintus. Laukiau, tikėjau rasti puikius parėdus, jau nikstanczius dabar,

lietuviu: *baronus, žiponus, pakalkias* su galionais ir pusgalioniais; *tresus* Užnoviszkiu (Zanaviku), *jūdas skribėles, lapinias kepures*, be kuriu ir žvirblelis nabagėlis — jei tikėti dainai — žiemą neapsiaina. Sakiau sau, ten toje kningoje bus iszreiksza, kaip bobutės *džiguną* szoka ir trepsi dėdai, kaip vaikai *taukacziką* lieja. Dumojau rasęs kelias giesmes lietuviu taip liudnas, kaip gyvenimas ir likimas paties lietuviu . . . Tikėjau rasti senovės musu liekanas apraszitas. Bet ką radau? — Vietoje Lietuvos liekanu iszrisavotas akmū Dunos (Dauguvos) upėje su maskoliszku križiumi ir paraszu be mažiausios vertibės! . . . Toliaus dar iszžargintas Perkunas. — Vietoje lietuviszku dainu — „*Kuntai-balubai*“ . . . Vietoje bobucziu įszutusiu — maskoliszakai szoka karcziamoje kazoką . . . Ubagas ir piemenė — reiszkia toje kningoje grožibę lietuviu! . . .

Kaip asz pasakisiu tau, kad tai vislab sustatė Kirkoras, tai tu pats suprasi, dėl ko taip nėkingai Lietuva apraszita! Vienam sugriuvę murai, apžėlę puszelėmis pilekalniai, visus atsitikimus szalies apsako; kitam ir givas svėtas, giva tauta — tili! . . . Kirkoras ne Kundrataviczius ir ne Mickevicius! . .

Ilustracijos prie apraszimo Lietuvos pridėtos, taritum, iszdilę, ar užtemtos dumais. Apaczioje vienos paraszita: „ubagas“, bet galima butu parasziti: „katė“ ir vis tiek butu, nės nėko beveik nežimu; apaczioje kitos paraszita: „lietuviszka karcziama,“ kur galima butu padėti paraszą: „tiro ugnis“ — ir-gi taktu . . .

Kirkoras, raszidamas apie lietuvius, sako, kad drabužiai ir paprocziai lietuviu asą tie patis kaip ir gudu (baltuju rusu). Ką daugiau galima pasakiti dėl kritikos Kirkoro? — Jis iki valei szitais žodžiais savę kritikavoja! Lietuvininkas turi kepurę, ir gudas taipogi ją turi; kodėl tad nevienokie drabužiai? Lietuvininkas ir gudas — abūdu valgo, dėl to ir paprocziai ju vienokie! . . . Man rodosi, kad *darbas Kirkoro stovi ženiaus kritikos*.

Mums reikėtu, ir labai reikėtu, susidėjus keliems, aprasziti „dailiąją Lietuvą“, o Kirkoras aiszkiai mums parodė, kaip ir ką nereiki rasziti ir risavoti . . . Norint tokio darbo iszdavimas reikalautu daug skatiko, kurį įdėję gal ir prapulditumėme, vienok, man ding', reiki vis bandidi iszdūti tókiaą kningą. Reikalingą medegą galėtumėme palengva rinkti, o surinkę — iszdūti dėl naudos musu Lietuvos ir mokslo . . .

Kożnas supranta, kad mės pritardami pono P. užmanimui, velijame, kad toks Lietuvos apraszimas kūmi veikiausiai pasiroditu . . .

J. Bs.

Isz Lietuvos.

Sziauliai. Musu mēste, stovincziame mažne paziame vidurkije Kauno rēdibos, jau nū keletos deszimtu metu ira gimnazija asztūniu kliasu, pridedant dar įžanginę. Paskutiniais metais labai dideliai pradėjo skverbtiesi į musu gimnaziją jaunūmenė, kilanti daugiausiai isz žemesniuju stoviu žamaicziu ir lietuviu: muziku, mēsczioniu, židu ir tt. ir dabar gimnazijoj' taip daug radosi mokintiniu, jūg 1, 2, 3, 4, ir 5 kliasose įtaisita po du atskiriu. Nerokūjant daugibės vaiku, kurie mokosi gimnazijoje, toks pat ju skaitlius, jei dar ne didesnis, ima mokslą nūszaliai, samdidami sav už mokintojus tūs paczius mokintinius gimnazijos ir mokēdami jiems labai nepigiai, kaip Sziauliūse, nū 10 iki 15 rubliu ant mėnesio. Tie nūszaliai imantieji mokslą tankiausiai pakliūva į gimnaziją, bet nemažas ju skaitlius mokosi vienat tam, idant prisitaisitu ant eksamino isz pabaigtu keturiu kliasu, paskui-gi galētu aiti į kuningus, arba gauti palengvinimą, atitarnauti kariaunoje prireikus. Iki pat paskutiniu dienu taip tēsėsi, kad mokino, kas norėjo, ir kożnas tu nūszaliniu vaiku mokinosi pas ką norėjo; bet dabar galvoje viresnibės musu gimnazijos iszdigo noras iszplatinti savo priežiurą ir ant tu nūszaliniu vaiku. Tam daigtui gimnazijos viresnibė užmanė įtaisiti tam tikrą mokslavietę ir įstatiti joje savo žinomus mokintojus; jau tapė surasziti paminėti nūszaliniai mokintiniai; ju atsi-rado į 500; ira jau ir namai tai mokslavietei; laukiama tiktai prietarmės ir laisvės nū augsztesnios viresnibės, globėjo Vilniaus mokslo apilinkės. Sako, buk mokslas toje įpatingoje mokslavietėje prasitēsęs trejus metus, mokomieji-gi daigtai busę tie patis, kaip ir žemesniosiose trejose kliasose gimnazijos, nerokūjant graikiszkos kalbos; mokinšę tie patis, kaip sakiau,

mokintojai gimnazijos; mokslas prasidėšęs pradžioje rudens sziu metu.

Kas isz tos naujienos iszviks, negalima isz augszto pasakiti; tik tiek dedasi į akį, dėl ko viresnibė gimnazijos pradėjo taip karsztai rupintiesi apie jaunūmenę, nepriderinczią jos žinojimui; bene kyla tas rupestis viresnibės isz noro užmesti savo akį ant visokio mokslo jaunūmenės, idant ji neiszlįstu isz jos nagu, negavusi pajusti to prakeikto įvedimo, kurs vadinasi aprusinimu arba apgudinimu? Juk tiesą pasakius, turi buti gailu maskoliams, kad toks buris jaunūmenės nebuvo pakliuvęs po ju priežiuros ir sistėmato aprusinimo? . . .

Gailutis.

Isz Marijos-pilės: Galiu broliams-lietuviams praneszti naudingą ir mielą žinią: musu gimnazijoje ira į 500 mokintiniu, kuriu kūne trisketvirtis — lietuviai. Paskutiniūse metųse taip lietuviai ėmė veržtiesi į mokslą, jūg gimnazija turejo daugumui atsakiti: pernai 50 vaikinų verkdami ir dusaudami grįžo namon dėl stokos vietos; tuli nuvažiavo į Suvalkus; bet kas ten papūla, maža isz to Lietuvai nauda, nės apsilenkūja su mėsa ir su kaulais; snarglius III ar IV klasos nenori su tėvais lietuviszkai besznekti! Matidama tai valdžia musu gimnazijos pasirupino padidinti rumą — ir jau atėjo isz viriausibės paliepinas ir 9 tukstancziai rubliu, idant pristatitu dar asztūnius kambarius. Dėkui už tai vieszpacziui — musu lietuviai neprivalis daugiaus važiūti į Suvalkus ir ten verstiesi į lenkus! Darbas prasidės tūjaus pavasarije.

P. Trupinėlis.

Kupiszķėje, turgaus mėstelije už varsto nū Slavėniskiu, stancijos Liepojinio gelżkelio, vasaroje praėjusio meto givenantiejie apielinkėje ponai Adomas Koliszka, Stanislovas Mantvilis ir kiti įtaisė bendristes kromą, kur labai pigiai gaunama vis, kas ira reikalinga namams, pradedant nū cukro, žolinės (arbatos), ir baigiant ant druskos, silkiu ir gelżies. Sukrutimas musu žideliu buvo isz to neiszpasakitinas: lakstė į visas puses, rinkosi po visas savo budas, murmėjo lig užkimstant gerklei, rankomis mostė, barzdomis kratė, peczius traukė, o kad atsitikdavo jiems sznekėti su

lietuviu ar lenku, tai jūkėsi isz ponu, kurie palikę dideliais prekikais, arba vėl stebėjosi, kam tokiems dideliems ponams asanti reikalinga ta kupczistė? O savo budose mažino prelias pardaviniu, neužmirszdami vienok pelniti ant saiko ar svarczio, ką prapuldidavo ant prelias. Spėjo visokias kliaudas, o pamatę tokias, kuriu nėra galima iszvangti pradedant naują veikala, skelbė į visas puses prapultį ponu darbo. Sziądien jau galima matiti, ant barzdotu veidu nupūlimą dvasios ir n'isitikėjimo į savo ataisentį likimą Kupiszkeje. Mės-gi isitikime, kad pajėgos iszminties ir turto, susidejusiū į bendristę užveiks židus ir tūmi veikiaus, jū mažiaus randasi pas žideliū iszminties ir piningu. Reiki pasakiti teisibę, kad tūdu daigtu pas jūs ira labai nedidi. Mės gerai žinome, kad židai varo savo prekišę su labai mažu mokslu ir piningu, ir jei pas mus ju taip daug įviso, tai kalti asame mės patis, t. a. musu tingėjimas ir netikumas. Kad tokie iszvėsėliai randasi tarp musu ir dabar ir kad židai moka jodinėti ant tokiu, rodo szitas paveikslas. Vienas bajoras isz apielinkės, kurs dar neiszmano apsiaiti savo reikalūse be žido-parkupcziaus, liepė tam židui, kad nupirktu jam žvakiū bendristės krome. Židelis, bebus paikas, pirko jas pas savo viengentį ir sumelavo, kad pirkęs ten, kur buvo liepta, o prekią ju parodė 4 kapeikomis brangiaus ant svaro, nekad bendristė pardūda. Dėl ko jis taip darė, ira lengvu numaniti; o musu bajorgalis skundziasis visiems ir paisto, kaip brangios žvakės esą bendristės krome!

Malonu mums rasziti apie bendristės kromą netik dėl to, kad szirdis mums linksminasi, matant bajorus pametusius palitiką ir imancziūsius už naudingo darbo, bet labiausiai dėl to, kad paveikslas ponu rado tūjaus pasekėją tarp žmoniu. Isz teisibės jei musu žmonės lig sziūlaik, su pragaisztimi kitu szaku ukės musu kraszto, verziasis prie ukininkistės (kur jau jiems paliko per angszta), tai kalti labiaus ponai negu žmonės, kurie budami tamsi, neturėjo pas ką pasimokinti. Szitai dabar vienas ukininkas Kupiszkeje (gailiūsi neužsiraszęs jo gūdotino vardo ir pravardės), prisi-

žiurėjęs, kaip tai ponai prekioja ir ko pas jūs truksta iš daliku, reikalingu ukininkams, įtaisė kromą gretomis ano poniszkojo ir prekiauja sau ant garbės ir naudos. Iš to galime matiti, jei dar kas iš musu apie tai nežino, ko turime laukti nū savo žmoniu, jei dūsime jiems priderintį paveikslą, ir numaniti, kad privalumas ponu ir kitu apszviestuju lietuviu ira ne kitas, kaip tiktai buti tarpininkais tarp szviesos ir tamsesniuju musu broliu, o tie musu broliai savo privalumus, kaip atlikti, numanis.

Stajė Szunbajoris.

Apigardoje *Sziauliu* radosi vagis, kurie užstodami ant kelio žmones važiuojancius, nejucciomis iš užpakalio nakties metą prizvėkoja, o piningus ir turta, kiek galėdami pakelti, atima. Taip rudenį židas iš Goriu, vežėjas pieno, pagriždamas namon iš *Sziauliu* su tuszcziais jau legėriais buvo užtiktas ant kelio, į Kursėnus ainanczio, atokumu bus 2¹/₂ verstu nū mēsto, keliu vagiu, kurie jį nejucciomis iš užpakalio vėzdu perpilė, ir židas sukniusto apalpęs. Vagis tikėdamiesi, jūg laimėšę, iszkratė visas jo kisenes, o radę tiktai tris rublius, paleidė arkli, toliaus važiuoti; bet židas atsigaivelėjęs, buvo norejęs suszukti „ojėtus, gelbekite“, bet szie jam pakerszijo: jei szauksi, tai ant vietos paliksi. — Du berniuku szventpvakarėje *Sziauliu*se stipriai įsmogę, ėjo namon vienudu drunėdamu. Atsikrapszczius du verstu nū mēsto į pakalniukę, kame nedideli žiurai ira, jūs apniko 5 virai ir reikalavo piningu. Szie turėdami iszmetė kelius rublius; to vagims neužteko: už tai jie pasivertę berniuku numaustė batus, iszvalkstė szvarkus ir paleidė mažne plikus. Szaltam orui asant, paleistu du berniuku rangėsi ir, nebedrišdamu toliaus keliauti, ėmė szaukti. Vagis nebemitę, metė jūdvieju drabužius į purviną, o patis paspruko į krumelius. — Taipogi ukininkas Szakinos Rom. važiavo į *Sziaulius* su savo devinmetę dukterimi aplankiti sunų, ainanti į mokslus; pravažiavus baltas griuvenas sužibėjusios karcziamos (3 verstai nū mēsto, o szalip gelžkelio), nakties metą jį apniko vagis, galvą gelžinę lazda sudaužė ir patį

iszvilkę isz ratu, gavo 30 rubl. Jiems tenai besiarmojant, vaikas arklius atgal atsuko ir pavažiavęs iki gelžkelio szkiunes ėmė szaukti, kad tėvą gelbėtu. Kad žmonės nubėgo į vietą, kame jos tėvą kavijo, vagis jau buvo iszsislapstę. Aina paskelba tarp žmonių, jūg tai vis darą bimbilai, netolimais nū to kelio givenantiejie, bet nesidūda susekti. Taipogi neperseniai sugauta daug vagių apie Bubius, kame jie nevienam klėtį iszlaužė, arklius nukropė ir pasirītę žmones nuplėszė. — Dar vagistei laimus nusi-davimas: p. R. nū Radviliszkes grįžo gelžkeliu namon isz Vilniaus, turėdamas su savimi 3800 rubl. apatiniojoje kieszėje savo szvarko; ant virszaus-gi buvo apsitempęs kailinius, bet atvapai. Atvažiavus lig Sziauliu nakties laike, dar belipant nū paskutiniuju koptu jį apstoję keturi viriszkiei ir sznekindami stumė, kad jis aitu greicziaus; taip tai p. R. nei juste nejuto, kaip jam umai vagis įkieszo ranką į kieszę ir iszgvelbė visus piningus; po to vagis akies mirk-snije pasmuko, taritum, kad nėko nebuvo. *St. Sl.*

Skirsnemūnije, ant Nemūno kranto, sunus p. God. dailus muzikantas, iszėmęs per dugną skrinės, uždaritos spinomis ir peczvietėmis, piningus pabėgo neseniai į Amėriką per Prusus. Gražtu iszgrėžęs dugne skrinės skilę ir taip auksą bei sidabrą iszgvelbęs. Iszaidamas atsisveikino nū visu namiszkiu, kurie pikto nėko nemislįo atsitikus. Paskui nugirdo, jūg jis pasirėdęs puikiausiais drabužiais Jurbarke prapūlė isz musu kraszto. Dabar tėvas sako, kad jis piningus dovanotu, jeib tiktai vaikas pagrižtu.

Kalnųjuse, arti Raseiniu, neseniai pavogė dveją arklių nū p. P., viresniojo sargo karaliszku giriu, dar nesutemus.

Vėversis.

Neveltū asz talpinu į „Auszrą“ žinias apie vagiste. Isz tu ir kitu žiniu mės aiszkiei matome, kaip tai lietuviu tarpe daugis nesupranta to, kas mano ir kas tavo, o už tai vagia, atima svetimą turta, nejausdami graužulio sąžinės. Taigi aiszku, jūg daugiur isztvirkimas doriszkas ira nemažas. *J. Szl.*

Kaip maskoliai lietuviams gero linki, galime ge-

riausiai matiti iš tokios buities. 10 d. vasario vietininkas jenerolo-gubernatoriaus *Vilniaus, Kauno ir Gradno*, j. l. Kochanovas aplankantiems jį rėdininkams ir mokintojams pasakė šitai ką (pagal *Viln. Vėstn.*): Jis pasitikęs, jūg rėdininkai ir mokintojai busę tikrais ruskais ir gerais pagelbininkais jo darbūse valdimo. Kad neliktu nei jokios abejos, jis noręs pažimėti savo pažvilgį ir reikalavimą. Jis pirmuciausiai noręs matiti, kad rėdininkai butu ruskais ties kunu ir ties dvase, taigi žmonės, pasididžiūjantieji savo ruskistę. Jis nenoręs tokiu pagelbininku, kurie gėdisi savo ruskistės. Jis tiktai tūs gūšes, kurie pasigėri tūmi, kad ira ruskais. Su tokiais jis noręs vienszirdžiai dirbti, pasispirdamas ant įstatimu garbės ir sąžinės. — Aiszku, kad lietuviai negali buti nei rėdininkais nei mokintojais, nės jie neruskiai . . . Ir tai kraszte, kur 2¹/₂ milijonai lietuviu givena! *J. S. Kūksztis.*

Iš *Vilniaus* raszoma į lenku gazėtas, kad naujas valdovas Kochanovas liepė *Vilniaus* viskupui atlikti dievmaldistę, giesmes giedoti ir pamokslus sakti kataliku bažniczioje maskoliszkoje kalboje. Nū Kauniszchio viskupo pareikalavo, kad jis atsiųstu kuninga, kurs priimtu ritualus, iszgulditus į maskoliszką kalbą, dėl iszklausimo spavėdės karaiviu.

Abu viskupu stacziai atsakė, kaip buvo ju pareika, kad jūdu nesutiks ant įvezdinimo kalbos, patūlaik nepavelitos musu bažniczioje, ir kad bažniczios reikalūse jūdu teklauso vien tiktai savo dvasiszkos valdžios, o daugiau nekieno. *J. S. Kūksztis.*

2 d. grūdžio 1883 m. žmonės valsčiu *Biržiu, Gulbinu, Pabiržės ir Kiburiu* susitare paraszė į maskoliu laikrasztį „*Novoje Vremia*“ rasztą, kuriame nurodo, kaip jie reikalauja lietuviszku kningu. Suprantamas tai daigtas, kad maskoliai to lietuviu raszto neatspaudino. Bet kad visas svėtas apie tai žinotu, jūg lietuviai, žamės artojai, reikalauja kningu, mės nors trumpą įtalpą ju troszkavimu czia įdedame.

Įstabu, sako raszitojai, kad maskoliu gazėtos ėmė užstovinėti lietuvius; argi iš tiesu maskoliai ėmė gūsti lietuvius? Jeigu taip, tai jiems nebus pro szalį

iszgirsti tulus atsitikimus, kuriūs težino žmonės-kie-
miecziai. Metūse 1863—65 lietuviai jaugi daug pikto
nukentėjo nū maskoliu, vienok-gi jie minėjo tai, kad
1861 m. jie tapė izšliūsūti nū baudžiavos, o už tai
ir nenirto už priespuđį viresnibės. Bet kitur mas-
koliai mus persekiojo ir „jūkavosi isz musu, taip mums
brangios tautos, uždrausdami mums spaudinimą ir
skaitimą lietuviszkujų kningu, o jau seniaus spaudin-
tasias izsnaikindami“. O juk kitos tautos Maskolijoje
(k. a. igauniai ir kiti) turi ir savo mokslavietes ir
rasztus. Kodėl-gi mēs vieni taip asame prispausti?!

Mēs, lietuviai, stengēmėsi pagerinti savo buvį, su-
prasdami gerai, kad labiausiai auginimas vaiku pa-
gerins musu ataitę. Žvilgterėkite į darbą apszvaistos.
Nū 1867—70 m. Biržiūse ir kitur valstinės mok-
slavietės buvo perpilditos vaikiuku ir mergeliu. Daugis
pabaigę mokslą tose mokslavietėse; pasiturintieji
tėvai siuntė vaikus į gimnaziją, o kiti atliko prie na-
miniu darbu. Tūse tai metūse czia dar turėta ir įma-
nomus mokintojus. O sziądien tos mokslavietės mažne
tuszczios, o mergaitės jose nei vienos neberastum —
ir tai dėl to, kad „mokslavietėn vaikus siųsti nebe-
verta; vaikai namie daugiaus iszmoksta ir turi pelno.“
Tie, kurie pabaigė mokslavietėse mokslus sziądien
vargiai sugraibo ir savo pavardę pasirasziti, o jau
apie mokėjimą maskoliszkos kalbos nėra ko nei szne-
kėti. Tai gi visi metai, padėti ant mokslo, nuėjo ant
nėku, nės vaikus mokinta maskoliszikai. Juk ir tikė-
jimo nėks nėko neiszmoko dėl tos paczios priezasties.
N'ėsant lietuviszku kningu, lietuviai griebėsi skaititi
lenkiszkasias, o tie, kurie rubežiavo su Kurszu, pirkto
latviszkas kningas, gazėtas ir kalendorius. Prie to
viso dar mus vaikė palicija; tarp kitu atsitikimu
1870 m. asesorius Perekrestovas kirsdino pastatitūsius
križius pakelėse ir prie namu, o moters, kurios meldė,
kad to nedaritu, iszmuszdino mižiniais (karbacziais);
ir už tokį darbą viresnibė pakelė Perekrestovą į pa-
gelbininkus tarpininko, o sziądien jis seniai tarpinin-
kauja. Ar-gi tai nepersekiujamas dėl tikėjimo? Pirma
— jaunūmenė susirinkdavo atlikusi nū darbu ir skai-

tidavo kningas, o sziądien kningu nėsant ji „apsi-
pranta sėdėti karcziamose, o tai jau ją varo į pa-
leistuvistę.“

Maskoliai raszė neseniai buk lietuviai nesuprantą
atskirumą savo tautos nū kitu. Ar tai neapjūkas lie-
tuviu, kurie juk antai pernai isz Aszmėnu valdibos
įsiuntė ministruvi vadaus raikalu, Ignatjevui, praszimą,
kad gražintu lietuviszką raszta, ministras-gi to ne-
padarė. Po to ir isz kitur nukeliavo praszimai prie
ministro, bet atsakimo nebedūta nei jokio. Arba vėl
„Golosas“ antai 1882 m. vis barėsi ant viresnibės už
tai, kad ji neapsižiuri — juk lietuviszkos kningos
vaikszcioja tarp žmoniu.

Kad „Auszra“ Prusūse atsirado, daugumas isz
musu nusiuntė į jos rėdistę piningus, norėdami tą
laikrasztį pasiskaititi, bet viresnibė neleidė jam ataiti
iki musu. Juk jeigu ten kas raszoma priesz Masko-
liją, tai ant to ira cenzura, kuri gali reikalingas vie-
tas isztrinioti, kaip kad daroma su kitomis užrubeži-
nėmis gazėtomis. Viresnibė ir to viso nepadarė.
Mums kningos taip pat reikalingos, kaip kad reika-
lingas buvo panaikinimas baudžiavos, ir jeigu rastūsi
reikalas, mės rėdistei gatavi ant pradžios padovanoti
szimtus rubliu, jeib tiktai ji iszturėtu

Toks tai rasztas nebereikalauja paaiszkinimu isz
musu pusės.

J. S. Kūksztis.

Isz vieno valsecziaus *Szvenczionu* pavieczio Vil-
niaus gub. žmonės pasiuntė pernai metą priesz ka-
lėdas praszimą ant vardo maskoliu cieszoriaus su
100 pasirasziusiu, praszidami, kad jo didistė teiktūsi
leisti spaudinti lietuviszkus rasztus musu raidėmis.
Lig sziūlaik dar atsakimo nėra. Žada ir kiti valsecziai
padūti praszimus ant vardo cieszoriaus tame pat da-
like.

Pailius.

Traku paszalije vienas sunus užmuszo savo tikrą
tėvą, tai atsitiko praaitūse metūse rudenije. Skaicziau
„Auszroje“, kad ir ant Prusu rubežiaus pernai taip
atsitikę. Pirm to Lietuvoje nebuvo girdėti, o kaip
tiktai kningas spausti užginė, tai tokios baisios
nedoribės pasirodė. Tūdu atsitikimu galima pastatiti

kaipo parodimus, kad Lietuva be kningu, be raszto, kaskart piktin aina!

Vargomatis.

Lietuviszkoji paprasta kalba labai jau priviso įvairiu svetimu žodžiu ir sakiniu. Sunku suprasti, dėl ko lietuvis meta savo tėvu dėvėtus vardus, o pasigauna parėjusius isz svetur. Kad atkelti ir atlaikiti grinąją kalbą, reiki, kad visi rasztininkai pasistengtu grinai ir gražiai rasziti; žmogus kningą skaitidamas juk isideda į omenį daug atsitikimu ir atpasakoja jūs kitiems isz galvos tais pacziais žodžiais. Tokiu budu per kningą gali atsigauti nevienur jau užmirszti seni lietuviszkiejie žodžiai. Labiausiai reikėtu įpraszi kuningiją, kad ji iszdavinėdama, maldu kningas, giesmes, dievūtus apraszimus ir tt. nutaisitu kalbą, apvalitu ją nū tu nesvėtiszku barbarismu, kaip antai „serdecznos kondolenczijos“ ir k. Daugiur maldu kningos paprastam žmogeliui, nemokancziam snekėti lenkiszka, visai nėra suprantamos! Reikėtu taipogi, kad kningos butu moksliszkiaus raszomos. Pasitikime, jūg musu broliai lietuviai, kurie nenori praganiti savo „aveles“ neatmes musu praszimo, nės kitaip jie minios kojomis savo tėvinę! — Taipogi nevienur ira skurdu girdėti, jūg kuningai bailiai lamdo lietuviszka kalbą sakidami pamokslus. Suprantame, jūg turint labai mažai lietuviszka gerai raszitu kningu, nėra kaip pramokti kitaip kalbą, kaip kad isiklausant į snekesį žmoniu. Bet vis-gi tie, kurie mili savo žmones, negali atsakiti tūmi, kad jie negalę dabar iszmokti kalbą. Atminkite ir tai, kad grina lietuviszka kalba ir lipsznesnė ir suprastinesnė musu žmonėms, o už tai grinai sakomas pamokslas ismenga ir szirdin ir protan.

J. Szl.

Ką moki, už pecziu neneszioji. Taigi nepiktas ira daigtas, jeigu musu broliai keliauja į svetimus krasztus, pasimato su svetimais žmonėmis ir iszmoksta svetimas kalbas. Bet savo tėvinės atsizadėti ir ją skandinti, tai jau prakeiktas darbas. O tokį darbą daugis musu broliu atlieka, labiausiai tie, kurie pagrįzta isz kariaunos. Svetur neiszmokę svetimu kalbu, kaip reikint, pargrįzta namon dėl to, kad jūkus dariti

ir gadinti prigimtą kalbą. Su kalbą lietuviai žusta! Už tai, kas paikiszkai kalba užūt gavau — paluczijau rasztininkas — pizorius, szovikle — ružė, karaivis — saldotas, užkandis — zakuska ir taip daugiau, tasai prasmegk suvis! Broliai, nebukime mės patis savo didžiausiais prieszginiais, bet milėdami žmones, milėkime ir pasigailekime ju kalbos. V. Vt.

Latviszkasis laikrasztis „Baltijas Vėstnesis“ atspaudino žinią isz Lietuvos, buk lietuviams svyla Amėrikon persikelti, kur jie gauną gražią algą prie ukės darbu. Atsitikimai persikėlimo Amėrikon man ira žinomi isz Szeduvos, kur vienas ukininkas sunaikinęs savo givenimą ir lobį iszkeliavo į anapus didžmario. Taipogi ir kitas židui prasiskolijęs ukininkas, pardavė visą savo tėviszkę 23 d. sausio szimet ir ketina keliauti tenai pat dėl geros algos. Tokie, kurie nemoka elgtiesi su savo lobiu, jieszko visadą laimės prie svetimuju. Geriems geriausiai namie. J. K. Sz.

Pas *Tauragę* maskoliai nuszovė ant lauko neseniai kantrabantninką, kurį dabar (vasarije) žmonės daboja. Ten pat upelije nuskendo kitas kantrabantninkas. Sunku ira peraiti per rubežių su kantrabantu; už tai kantrabantninkai ketina orinę laivelę Prususe pasitiekti ir oru kningas ir kitus pardavinius gabenti. —

Slabadoje, kaime arti Raseiniu, pakersztingas vagis uždegė tvartus p. Dukauskio vidurnaktije; žmonėms susibėgus ant pagalbos, vagis givenimą apvogė. Tvarthe sudegā 9 galviju, arklus-gi spėjo iszvesti. Kū tiktai ten nesudegė du žmogu, gulėjusiu tvarte.

Bėgunas.

Nėkur nėra taip musu liežuvis panėkintas kaip *Seinu* dvasiszkoje seminarijoje. Tenai du lietuviu, pp. Marma ir Strimas, tiesiog musu kalbą vadina „chłopska“, o klėrikus milinczius prigimtą kalbą persekioja. Neseniai tapė iszvitas vienas lietuvis isz ten sziais žodžiais: „Ponieważ ty tylo wiecznie zajęty swoim *litauskim* i *litauskim* (ticziodamiesi), a żadnych postępów nie robisz, lepiēj będzie, jeźeli wystapisz!“ O ką, ar gražus paveikslėlis? O vaikinai labai man-

dagus: Senapilēje pabaigē 6 kliasas ir padoriai elgēsi, o ten matai „postępów nie robisz!“ Seinai — tai ira pragaras, kurs geriausia lietuviszką dvasę naikina, ir taip aplenkūja musu vaikus, kad tie gēdisi kalbēti saviszkai! Ką dariti su tokią vietą? Butu gerai, kad tą paojingą lizdą ar kitur perkeltu ar norint lietuviszką ten kalbą ir dvasę užvestu. — Dievui buk garbē, kad nevisur taip ira kaip kad Seinūse. Isz Veiveriu (mokintoju seminarijos) kas mets vis geresni lietuviai iszaina; o jie tapdami mokintojais mokslavietēse daug gero gali Lietuvai padariti ir daro.

P. Trupinēlis.

Isz *Maksvos*. Aina garsas, kad netaip labai seniai Katkovas noręjęs atspaudinti keliatą isz maskolizkos kalbos iszverstu daineliu lotiniszkomis raidēmis, ir tokiu savo darbu paroditi, jūg jis pripažįsta principe lotiniszką raszibą lietuviszkiems rasztams. Bet isikurus į rēdistę Katkovo Muraszka, kurs lietuvius nori „dvasiszka ir doriszka“ paversti į rusus, paskilbo gana garsiai, kad Muraszka anas dainutes atspaudinsęs gudiszkomis raidēmis. Ira taipogi nū jo gandas, kad tos dainos bus įvestos visoje Lietuvoje, kur tiktai įvestos isz virszaus dainos. „Prasmegk suvis“ toks lietuvis, kurs „lizdą gadina“. *J. Jb.*

Ainantiems isz Maskolijos į Prusus per rubežiu jau žandarai iszdavinēs rasztelius; per tai ju nū Adēsos iki Klaipėdai ira paskirta 180; už kozną raszteli reikēs mokēti po grivina, o be to dar reikēs turēti pavelijimą nū savo viriausibēs. Taigi jau visai bus apsunkintas susineszimas su Prusija. *U.*

Jelgavoje ira labai daug mokintiniu lietuviu. Taip 1883/1884 metūse aina į mokslavietes (gimnazija, realinę, pradinius mokslavietes) 174 mokintiniai isz Kauno rēdibos, 8 — isz Vilniaus ir 8 — isz Minsko rēd. Dar ira 37 lietuvaicziai ir isz kitu guberniju. Bet ira ir sulenkėjusiu lietuviu župsnelis. Prieg tam daug labai vaiku mokinasi į namus pasikviesdami mokintoji — tankiausiai gimnazistą. Taip tai visus sudėjus į kruva, gausime į 300 lietuvaicziau, ainancziu į mokslus vien Jelgavos mēste. *Aglė.*

Gromatu skardinė.

Kn. A. Szl. P. Gavome 15 rubl., acziu; reikalautas n. „Auszros“ pasiuntėme.

Maksvos Lietuviams. Norite, kad „Auszra“ lenkus ir be reikalo kapotu! „Auszra“ jieszko tiktai teisibės; neteisingai jinai nenori nėką arzdinti. Gali buti, kad maskoliai girdėdami „Auszroje“ *neriekalingą* pasiszvaipimą isz lenku pasidžiaugtu begėdistę lietuviu ir leistu spaudinti liet. kningas lotin. litaromis. Bet toks darbas apgėdintu liet. inteligenciją; tiktai tamstos kitaip sąprotaujate . . . *Lietuviai nori aidami keliu teisibės atgauti tai, kas nū ju atimta neteisingai.* Padori žmonės nėkadą negali atsi-lenkti nū tokio kelio. Lėlitiesi prispauđėjams — tai ne „Auszros“ darbas.

Jonui Kn. Petrop. Tamstos gromata su 20 rubliu apturėta Dėkui petropiliszkiamis Lietuviams už paszalpą Auszrai suteiktą. Taip pat ir 3 rubliai dėl Auszros prenumeracijos įėjo. — Mums džiaugsmas isztirti tamstu trusą dėl pakėlimo lietuvistės. Velijsame visokį gerą, pasisekimą ir linksmą susiėjimą velikinėms vakaruszkoms, taip pat gerą laimę storonei už įvedimą lietuviszko pomokslu sakimo bažniczijoje. — Per virszų apturėtą 6. ir 7. num. „A.“ praszoma bile kokiam Lietuvui, dar apie ją netirusiam, priteikti.

Levonui Poz. Steigviliūse. Tamstos 4 rubliai dėl „Auszros“ ir 60 kap. dėl kalendoriaus ira atėję jau seniai. „Auszros“ 1—3 num. su 2 kalendoriu iszsiųstas. Pajieszkosime, kur „Auszra“ butu nudingusi.

P. Trupinėliui Senap. Tamstos gromatos, rankraszcziai ir iszkarpos isz gazėtu parėjo. Kas lieka nesuprantamu nauju lietuviszku žodziu, tai pasizadame jūs apaczioje suraszo iszguldinėti. Strazdelio dainu bus iszsiųstas skaitlius su IV. num. „A.“ „Trys pamokslai apie gaspadorystę“ ira lotiniszkomis literomis spaudinti, tik dar knigininkas ueira susiuves. Kaip veik bus gatavi, prisiųsime. (Tamstos įsiųsti rankraszcziai: A. Trupinėlis, Vitautas Didis Lietuvos Kunigaiksztis; Piastu duktė; A. Kriszczukaitis, Matēm. žemės apraszimas; Ant. isz Bugnu, Czigonai Puszkino — taps kožnas savo laiku su-naudotas.)

Gailucziui. 50 rbl. dėl uždūtino atėjo. Rokundą tame tarpe atsiųsime.

R. J. Petrop. Tamstos siųsti 4 rbl. atėjo. „A.“ taps ant pridūto adreso į Lietuvą pristatita.

Kn. J. M. Svir. 3 rubl. dėl „A.“ už prašj. metus priimti. „A.“ iszsiųsta.

St. Sz. K. Už prenumeraciją ir už apsakimą parėjo 5 rbl. — Kiek iszdavimas Daukanto I. tomo istorijos kasztūtu, sunku pasakiti; nės nežinomas mums jo storis. Statutus dėl busencziosios draugistės parengtūsius iszsiųsime. Procevokite, broliai: jau labai laikas! Ponas K. užsipelnis garbę ir dėkavonę visos Lietuvos prisidėdamas prie jos reikalu.

Kun. M. J. P. Tamstos gromatos raszitos 16. ir 22. kovo su pridėtais 6 rbl. apturėtos. Isztrauka isz „Przegład Katolicki“ taps panaudota. Mums darba tamsta palengvintumei, jei tokias isztraukas stacziai į liet. kalba perraszitimei. Didį gerą tamsta mums padarisi, paraszidamas szį - tą apie Daukanta, Dijonizą, Poszką ir Proniauskikę. — Džiaugsmas, kad tamsta su musu laikraszczio mėriu ir linkiu sutinki.

J. L. Szeta. Tamsta atsiuntei 31 rublį dėl Auszros, kalendariu ir tt., acziu; ale koks tamstos antraszas? Praszome taji mums veikiausiai pridėti, nės sziaip negalima „Auszrą“ pristatiti.

J. K. Rg. Tamstos gromata su žiniomis atėjo. — Strazdelio dainos jau atspaudintos. Tamsta galėsi isz paczios artibės jas pasirupinti. Iszkada, kad netapė nei jokia žinia apie patį dainių įglausta. Gali vienok tamsta ir tą rankraszti prisiųsti, kurį jau baigi. Ansai iszdavimas rasi veik bus paskaiditas. Suprantama, kad visos iszligos bus priimtos, po kurio mis tamsta rankraszti padūtumei.

Kr. V. Tilžėje. Prisiųstoji giesmė „Rambinas“ bus patalpinta. Drasiai žengk toliaus tūmi keliu.

S. M. Civišk. Praszome tamstos kito antraszo dėl „Auszros“ pridavimo, kadangi po senūju nebeveliji siųsti.

J. S. Pavasijūse. Tamstos gromata raszita 10 d. kovo atėjo, ale piningu gromata dar ne pasirodė. „Auszra“ taps prisiųsta.

T. Linkiu Marijos-piteje. Tamstos siuntinis su dainelėmis etc., pas mus atėjo. Labai dėkui tamstai. Pasinaudosime su laiku. Praszome ir daugiau atsiųsti. Ar nebutu tamstai galima tu minėtuju gaidu kelias prisiųsti? Jas bene pritiktų „Auszroje“ patalpinti. Isz tamstos apsako matome, kad labai už musu visu gerą esi bandęs procevoli.

Jonui Obūlaicziui Maskvoje. J. B. adreso dabar negalime pridėti; jis kitur iszkeliavęs adreso dar neprisiuntė. Vėliaus pridūsime. — Nesuprantame visai tamstos rokundo su 13 rbl.: 4 rbl. dėl tamstos, 2 rbl. dėl L. Sk., 1 rbl. dėl liet. laikraszcziu; o 3 rbl. ir tris kartus po 1 rbl. dėl ko ir už ką? Taip pat už A. Bvdą prisideda 3 rbl., ale kur tiejie? — Vil. knigucziu apie „Mėszlus“, „Ukės vedimą“ neturime; ale ira viena Nėrio knigutė „Trys pamokslai apie gaspadorystę“ atspaudinta, cfr. kritiką n. 1—3, 1884.

Apgarsinimai.

Galima pirkti „Auszros“ rėdistėje:
„Rasztu Jozapa Miglovaras pirmas pluksztas“ ira gaunamas Auszros rėdistėje po 1 markį arba 50 kapeiku už eksempliorių. Perkantiems ant pardos prisideda ant 20 markiu = 10 rubliu po 2 eksempl.

- „Lietuvizkos ir seniausios dainu knigelės“ M. Jankaus, 1882 m., kasztūja 15 kap. be nusiuntimo.
- „Sztukaunos dainos“, nū žmoneliu isz Kalnuju apigardos surinktos M. Jankaus, 1884, kasztūja 3 kap. be nusiuntimo.
- „Witolorauda, giesme isz Lietuwos padawimu“, Krazevskio užraszita, 1882, kasztūja 1½ rublio be nusiuntimo, isz rēdistės su nusiuntimu 2 rub. 25 kap.
- „Trys pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadoriu sodėcziu“, Nėrio parasziti, 1883, kasztūja 15 kap.

Stanislovas Raila,

Kauno Prisiekdintasis Advokatas, gyvena ant Garnizono uliczios, prie Mikalojiszko prospekto, nam. Szmito.

Į t a l p a.

- 1) *J. Szl.* Debesiu iszsklaidimas, lak. 105.
- 2) *Vėversis.* Apie Dijonizą Poszką, l. 113.
- 3) *J. S. Kūksztis.* Apie įtaisimą liet. mokslaviecziu, l. 118.
- 4) *J. Miglovara.* Szū ir avinēlis, l. 122.
- 5) *P. Trupinēlis.* Zuikis aut medžioklės, l. 124.
- 6) *P. Trupinēlis.* Lapē ir liutas, l. 124.
- 7) *P. Trupinēlis.* Zuvitē, l. 124.
- 8) *Gintaulis.* Medega statant trobās, l. 125.
- 9) *J. Bs.* Ar sena lietuvizska „duszia“? l. 131.
- 10) *J. Bs.* Živopisnaja Rossija, l. 137.
- 11) Žinios isz Lietuvos, l. 139.
- 12) Gromatu skardinė, l. 150.
- 13) Apgarsinimai, l. 151.

Gromatas, rankraszczius ir piningus i Auszros rēdistę siuncziant reikia szioki antraszą padėti:

**Martinas Jankus, Bitenai per Lumpenus
(Lompönen in Ostpreussen).**

Už rēdistę atsako Martinas Jankus, Bitėnai pas Lumpėnus.
Rėdikas *Jonas Szliupas.*

Spaudinta už piningus skaititojū „Auszros“ pas
O. v. Mauderodę Tūlžėje.